မဂိုးရိမ်-မူလတန်းသင်္ဂြိုဟ်

အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု-မစိုးရိမ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး

အရှင်သူရိယာဘိဝံသ

စီမံရေးသားတော်မူသော

မစိုးရိမ်-မူလတန်းသင်္ဂြိုဟ်

(စိတ်, စေတသိက်, ပကိဏ်းပိုင်း)

၂၅၁၁ သာသနာသက္ကရာဇ်

၁၃၂၉ တန်ဆောင်မုန်းလ

၁၉၆၇ နိုဝင်ဘာလ

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး စာတိုက်၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၌ အတွင်းရေးမှူး (အုပ်ချုပ်ရေး အရာရှိချုပ်) ဦးလှမောင် M.A., M.S., B.L. (မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၈၇၉/၀၅၂၂) က ပုံနှိပ်သည်။

မူလတန်းသင်္ဂြိုဟ်

မာတိကာ

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ		စာမျက်နှာ
	၁-စိတ်ပိုင်း		
	ပရမတ္ထတရားလေးပါး	....	၁
၁။	စိတ် ၈၉-ပါး	....	၁
	စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါး	....	၁၆
	စိတ်ပိုင်း လေ့ကျင့်ခန်းများ	....	၁၆
	၂-စေတသိက်ပိုင်း		
၂။	စေတသိက် ၅၂-ပါး	....	၂၇
	သမ္ပယောဂနည်း ၁၆-နည်း	....	၃၆
	အညသမာန်းစေတသိက်တို့၌ သမ္ပယောဂနည်း ၇-နည်း	....	၃၇
	အကုသိုလ်စေတသိက်တို့၌ သမ္ပယောဂနည်း ၅-နည်း	....	၄၁
	သောဘဏစေတသိက်တို့၌ သမ္ပယောဂနည်း ၄-နည်း	....	၄၄
	သင်္ဂဟနည်း ၃၃-နည်း	....	၄၉
	အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၇-နည်း		၅၀
	အဟိတ်စိတ် ၁၈-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း		၆၁

မူလတန်း သင်္ဂြိုဟ်

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	ကာမာဝစရသောဘဏစိတ် ၂၄-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၁၂-နည်း	၆၃
	မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၅-နည်း	၆၈
	လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၅-နည်း	၇၂
	စေတသိက်ပိုင်း လေ့ကျင့်ခဏ်းများ	၄၂၊၄၅၊၄၇၊ ၆၂၊၆၇၊၇၀၊၇၄

၃-ပကိဏ်းပိုင်း

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၃။	သင်္ဂဟ ၆-ပါး	၇၆
	၁။ ဝေဒနာသင်္ဂဟ	၇၆
	၂။ ဟေတုသင်္ဂဟ	၇၈
	၃။ ကိစ္စသင်္ဂဟ	၈၁
	၄။ ဒွါရသင်္ဂဟ	၈၇
	၅။ အာရမ္မဏသင်္ဂဟ	၉၄
	၆။ ဝတ္ထုသင်္ဂဟ	၁၂၅
	ပကိဏ်းပိုင်း လေ့ကျင့်ခဏ်းများ	၉၃၊၁၁၃၊၁၁၆၊ ၁၂၀၊၁၂၃၊၁၂၆

မူလတန်းသင်္ဂြိုဟ်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၁-စိတ်ပိုင်း

ပရမတ္ထတရား ၄-ပါး

၁-စိတ်	....	....	၈၉-ပါး
၂-စေတသိက်	....	....	၅၂-ပါး
၃-ရုပ်	....	....	၂၈-ပါး
၄-နိဗ္ဗာန်	....	....	၁-ပါး

ၥ-စိတ် ၈၉-ပါး

၁-ကာမာဝစရစိတ်	....	....	၅၄-ပါး
၂-ရူပါဝစရစိတ်	....	....	၁၅-ပါး
၃-အရူပါဝစရစိတ်	....	....	၁၂-ပါး
၄-လောကုတ္တရာစိတ်	....	....	၈-ပါး
		ပေါင်း	၈၉-ပါး။

၁-ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါး

(၁) အကုသိုလ်စိတ် .... ၁၂-ပါး
(၂) အဟိတ်စိတ် .... ၁၈-ပါး
(၃) ကာမာဝစရသောဘဏစိတ် .... ၂၄-ပါး
ပေါင်း ၅၄-ပါး။

(၁) အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး

(က) လောဘမူစိတ် .... ၈-ပါး
(ခ) ဒေါသမူစိတ် .... ၂-ပါး
(ဂ) မောဟမူစိတ် .... ၂-ပါး
ပေါင်း ၁၂-ပါး။

(က) လောဘမူစိတ် ၈-ပါး

သောမနဿသဟဂုတ်ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
သောမနဿသဟဂုတ်ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
သောမနဿသဟဂုတ်ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ်အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
သောမနဿသဟဂုတ်ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ပေါင်း ၈-ပါး။

(ခ) ဒေါသမူစိတ် ၂-ပါး

ဒေါမနဿသဟဂုတ် ပဋိဃသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဒေါမနဿသဟဂုတ် ပဋိဃသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး

ပေါင်း ၂-ပါး။

(ဂ) မောဟမူစိတ် ၂-ပါး

ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဝိစိကိစ္ဆာ သမ္ပယုတ် စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဥဒ္ဓစ္စ သမ္ပယုတ် စိတ် ၁-ပါး

ပေါင်း ၂-ပါး။

(အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး ပြီး၏။)

---

(၂) အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါး

(က) အဟိတ် အကုသလဝိပါက်စိတ် ၇-ပါး
(ခ) အဟိတ် ကုသလဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး
(ဂ) အဟိတ် ကြိယာစိတ် ၃-ပါး

ပေါင်း ၁၈-ပါး။

(က) အဟိတ်အကုသလဝိပါက်စိတ် ၇-ပါး

ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် စက္ခုဝိညာဏ် စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် သောတဝိညာဏ် စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဃာနဝိညာဏ် စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဇိဝှါဝိညာဏ် စိတ် ၁-ပါး

ဒုက္ခ	သဟဂုတ်	ကာယဝိညာဏ်	စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ	သဟဂုတ်	သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း	စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ	သဟဂုတ်	သန္တီရဏ	စိတ် ၁-ပါး
		ပေါင်း	၇-ပါး။

(ခ) အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး

ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ကုသလဝိပါက် စက္ခုဝိညာဏ် စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ကုသလဝိပါက် သောတဝိညာဏ် စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ကုသလဝိပါက် ဃာနဝိညာဏ်စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ကုသလဝိပါက် ဇိဝှါဝိညာဏ် စိတ် ၁-ပါး
သုခ သဟဂုတ် ကုသလဝိပါက် ကာယဝိညာဏ် စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ကုသလဝိပါက် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း စိတ် ၁-ပါး
သောမနဿ သဟဂုတ် ကုသလဝိပါက် သန္တီရဏ စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ကုသလဝိပါက် သန္တီရဏ စိတ် ၁-ပါး

ပေါင်း ၈-ပါး။

(ဂ) အဟိတ်ကြိယာစိတ် ၃-ပါး

ဥပေက္ခာ	သဟဂုတ်	ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း	စိတ်	၁-ပါး
ဥပေက္ခာ	သဟဂုတ်	မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	စိတ်	၁-ပါး
သောမနဿ	သဟဂုတ်	ဟသိတုပ္ပါဒ်	စိတ်	၁-ပါး
			ပေါင်း	၃-ပါး။

(အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါး ပြီး၏။)

(၃) ကာမာဝစရသောဘဏစိတ် ၂၄-ပါး

(က) မဟာကုသိုလ်စိတ်	....	၈-ပါး
(ခ) မဟာဝိပါက်စိတ်	....	၈-ပါး
(ဂ) မဟာကြိယာစိတ်	....	၈-ပါး
	ပေါင်း	၂၄-ပါး။

(က) မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါး

သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ပေါင်း ၈-ပါး။

(ခ) မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး

သောမနဿ သဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ပါး
သောမနဿ သဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ပါး
သောမနဿ သဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ပါး

သောမနဿ သဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး

ပေါင်း ၈-ပါး။

(ဂ) မဟာကြိယာစိတ် ၈-ပါး

သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ပါး
သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ပါး
သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ပါး
သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိကစိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ် ၁-ပါး

ပေါင်း ၈-ပါး။

(ကာမာဝစရသောဘဏစိတ် ၂၄-ပါး ပြီး၏။)

(ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါး ပြီး၏။)

မဟဂ္ဂုတ်စိတ်များ

၂-ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး

(၁)	ရူပါဝစရ	ကုသိုလ်စိတ်	၅-ပါး
(၂)	ရူပါဝစရ	ဝိပါက်စိတ်	၅-ပါး
(၃)	ရူပါဝစရ	ကြိယာစိတ်	၅-ပါး
		ပေါင်း	၁၅-ပါး။

(၁) ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၅-ပါး

ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိ, သုခ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော ပထမဈာန်ကုသိုလ်စိတ် ၁-ပါး

ဝိစာရ, ပီတိ, သုခ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်ကုသိုလ်စိတ် ၁-ပါး

ပီတိ, သုခ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၃-ပါးနှင့်တကွ ဖြစ်သော တတိယဈာန်ကုသိုလ်စိတ် ၁-ပါး

သုခ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်စိတ် ၁-ပါး

ဥပေက္ခာ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်စိတ် ၁-ပါး

ပေါင်း ၅-ပါး။

(၂) ရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၅-ပါး

ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိ, သုခ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော ပထမဈာန်ဝိပါက်စိတ် ၁-ပါး

ဝိစာရ, ပီတိ, သုခ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်ဝိပါက်စိတ် ၁-ပါး

ပီတိ, သုခ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၃-ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော တတိယဈာန်ဝိပါက်စိတ် ၁-ပါး

သုခ,ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက်စိတ် ၁-ပါး

ဥပေက္ခာ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက်စိတ် ၁-ပါး

ပေါင်း ၅-ပါး။

(၃) ရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၅-ပါး

ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိ, သုခ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော ပထမဈာန်ကြိယာစိတ် ၁-ပါး

ဝိစာရ, ပီတိ, သုခ, ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်ကြိယာစိတ် ၁-ပါး

ပီတိ,သုခ,ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၃-ပါးနှင့်တကွ ဖြစ်သော တတိယဈာန်ကြိယာစိတ် ၁-ပါး

သုခ, ကေဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော
စတုတ္ထဈာန်ကြိယာစိတ်　　၁-ပါး

ဥပေက္ခာ, ကေဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးနှင့်တကွ
ဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်ကြိယာစိတ်　　၁-ပါး

ပေါင်း ၅-ပါး။

(ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး ပြီး၏။)

၃-အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါး

(၁)	အရူပါဝစရ	ကုသိုလ်စိတ်	၄-ပါး
(၂)	အရူပါဝစရ	ဝိပါက်စိတ်	၄-ပါး
(၃)	အရူပါဝစရ	ကြိယာစိတ်	၄-ပါး
		ပေါင်း	၁၂-ပါး။

(၁) အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါး

အာကာသာနဉ္စာယတန	ကုသိုလ်စိတ်	၁-ပါး
ဝိညာဏဉ္စာယတန	ကုသိုလ်စိတ်	၁-ပါး
အာကိဉ္စညာယတန	ကုသိုလ်စိတ်	၁-ပါး
နေဝသညာနာသညာယတန	ကုသိုလ်စိတ်	၁-ပါး
	ပေါင်း	၄-ပါး။

(၂) အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၄-ပါး

အာကာသာနဉ္စာယတန	ဝိပါက်စိတ်	၁-ပါး
ဝိညာဏဉ္စာယတန	ဝိပါက်စိတ်	၁-ပါး
အာကိဉ္စညာယတန	ဝိပါက်စိတ်	၁-ပါး
နေဝသညာ နာသညာယတန	ဝိပါက်စိတ်	၁-ပါး
	ပေါင်း	၄-ပါး။

(၃) အရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၄-ပါး

အာကာသာနဉ္စာယတန	ကြိယာစိတ်	၁-ပါး
ဝိညာဏဉ္စာယတန	ကြိယာစိတ်	၁-ပါး
အာကိဉ္စညာယတန	ကြိယာစိတ်	၁-ပါး
နေဝသညာနာသညာယတန	ကြိယာစိတ်	၁-ပါး
	ပေါင်း	၄-ပါး။

(အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါး ပြီး၏။)

မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ပါး ပြီး၏။

၄-လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး

(၁) လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်စိတ် (မဂ်စိတ်)	....	၄-ပါး
(၂) လောကုတ္တရာ ဝိပါက်စိတ် (ဖိုလ်စိတ်)	....	၄-ပါး
	ပေါင်း	၈-ပါး။

(၁) လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါး

သောတာပတ္တိ	မဂ်စိတ်	....	....	၁-ပါး
သကဒါဂါမိ	မဂ်စိတ်	....	....	၁-ပါး
အနာဂါမိ	မဂ်စိတ်	....	....	၁-ပါး
အရဟတ္တ	မဂ်စိတ်	....	....	၁-ပါး
			ပေါင်း	၄-ပါး။

(၂) လောကုတ္တရာဝိပါက်စိတ် ၄-ပါး

သောတာပတ္တိ	ဖိုလ်စိတ်	....	....	၁-ပါး
သကဒါဂါမိ	ဖိုလ်စိတ်	....	....	၁-ပါး
အနာဂါမိ	ဖိုလ်စိတ်	....	....	၁-ပါး
အရဟတ္တ	ဖိုလ်စိတ်	....	....	၁-ပါး
			ပေါင်း	၄-ပါး။

(လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး ပြီး၏။)

စိတ်အကျဉ်း ၈၉-ပါး

အကုသိုလ်စိတ်	....	....	၁၂-ပါး
ကုသိုလ်စိတ်	....	....	၂၁-ပါး
ဝိပါက်စိတ်	....	....	၃၆-ပါး
ကြိယာစိတ်	....	....	၂၀-ပါး
		ပေါင်း	၈၉-ပါး။

(စိတ်အကျဉ်း ၈၉-ပါး ပြီး၏။)

လောကုတ္တရာစိတ်အကျယ် ၄၀-ပါး

(၁) လောကုတ္တရာ	ကုသိုလ်စိတ်	....	၂၀-ပါး
(၂) လောကုတ္တရာ	ဝိပါက်စိတ်	....	၂၀-ပါး
		ပေါင်း	၄၀-ပါး။

(၁) လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ်အကျယ် ၂၀-ပါး

(က) သောတာပတ္တိမဂ် ချွန်စိတ်	....	၅-ပါး
(ခ) သကဒါဂါမိမဂ် ချွန်စိတ်	....	၅-ပါး
(ဂ) အနာဂါမိမဂ် ချွန်စိတ်	....	၅-ပါး
(ဃ) အရဟတ္တမဂ် ချွန်စိတ်	....	၅-ပါး
	ပေါင်း	၂၀-ပါး

(က) သောတာပတ္တိမဂ်ချွန်စိတ် ၅-ပါး

ပဌမချွန်	သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်	....	၁-ပါး
ဒုတိယချွန်	။ ။	....	၁-ပါး
တတိယချွန်	။ ။	....	၁-ပါး
စတုတ္ထချွန်	။ ။	....	၁-ပါး
ပဉ္စမချွန်	သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်	....	၁-ပါး
		ပေါင်း	၅-ပါး။

(ခ) သကဒါဂါမိမဂ်စျာန်စိတ် ၅-ပါး

ပထမစျာန်	သကဒါဂါမိမဂ်စိတ်		၁-ပါး
ဒုတိယစျာန်	॥	॥	၁-ပါး
တတိယစျာန်	॥	॥	၁-ပါး
စတုတ္ထစျာန်	॥	॥	၁-ပါး
ပဉ္စမစျာန်	သကဒါဂါမိမဂ်စိတ်		၁-ပါး
		ပေါင်း	၅-ပါး॥

(ဂ) အနာဂါမိမဂ်စျာန်စိတ် ၅-ပါး

ပထမစျာန်	အနာဂါမိမဂ်စိတ်		၁-ပါး
ဒုတိယစျာန်	॥	॥	၁-ပါး
တတိယစျာန်	॥	॥	၁-ပါး
စတုတ္ထစျာန်	॥	॥	၁-ပါး
ပဉ္စမစျာန်	အနာဂါမိမဂ်စိတ်		၁-ပါး
		ပေါင်း	၅-ပါး॥

(ဃ) အရဟတ္တမဂ်စျာန်စိတ် ၅-ပါး

ပထမစျာန်	အရဟတ္တမဂ်စိတ်		၁-ပါး
ဒုတိယစျာန်	॥	॥	၁-ပါး
တတိယစျာန်	॥	॥	၁-ပါး

စတုတ္ထစျာန် အရဟတ္တမဂ်စိတ်	၁-ပါး
ပဥ္စမစျာန် အရဟတ္တမဂ်စိတ်	၁-ပါး
	ပေါင်း ၅-ပါး။

(လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်စိတ်အကျယ် ၂၀-ပါး ပြီး၏။)

---

(၂) လောကုတ္တရာဝိပါက်စိတ်အကျယ် ၂၀-ပါး

(က) သောတာပတ္တိဖိုလ်	ဈာန်စိတ်	၅-ပါး
(ခ) သကဒါဂါမိဖိုလ်	ဈာန်စိတ်	၅-ပါး
(ဂ) အနာဂါမိဖိုလ်	ဈာန်စိတ်	၅-ပါး
(ဃ) အရဟတ္တဖိုလ်	ဈာန်စိတ်	၅-ပါး
		ပေါင်း ၂၀-ပါး။

(က) သောတာပတ္တိဖိုလ်ဈာန်စိတ် ၅-ပါး

ပဌမစျာန်	သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်		၁-ပါး
ဒုတိယစျာန်	။	။	၁-ပါး
တတိယစျာန်	။	။	၁-ပါး
စတုတ္ထစျာန်	။	။	၁-ပါး
ပဥ္စမစျာန်	သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်		၁-ပါး
			ပေါင်း ၅-ပါး။

(ခ) သကဒါဂါမိဖိုလ်စျာန်စိတ် ၅-ပါး

ပထမစျာန်	သကဒါဂါမိဖိုလ်စိတ်		၁-ပါး
ဒုတိယစျာန်	။	။	၁-ပါး
တတိယစျာန်	။	။	၁-ပါး
စတုတ္ထစျာန်	။	။	၁-ပါး
ပဉ္စမစျာန်	သကဒါဂါမိဖိုလ်စိတ်		၁-ပါး
		ပေါင်း	၅-ပါး။

(ဂ) အနာဂါမိဖိုလ်စျာန်စိတ် ၅-ပါး

ပထမစျာန်	အနာဂါမိဖိုလ်စိတ်		၁-ပါး
ဒုတိယစျာန်	။	။	၁-ပါး
တတိယစျာန်	။	။	၁-ပါး
စတုတ္ထစျာန်	။	။	၁-ပါး
ပဉ္စမစျာန်	အနာဂါမိဖိုလ်စိတ်		၁-ပါး
		ပေါင်း	၅-ပါး။

(ဃ) အရဟတ္တဖိုလ်စျာန်စိတ် ၅-ပါး

ပထမစျာန်	အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်		၁-ပါး
ဒုတိယစျာန်	။	။	၁-ပါး
တတိယစျာန်	။	။	၁-ပါး

စတုတ္ထစျာန် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်	၁-ပါး
ပဉ္စမစျာန် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်	၁-ပါး
ပေါင်း	၅-ပါး။

(လောကုတ္တရာဝိပါက်စိတ်အကျယ် ၂၀-ပါး ပြီး၏။)

(လောကုတ္တရာ စိတ်အကျယ် ၄၀- ပြီး၏။)

စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါး

အကုသိုလ်	စိတ်	....	၁၂-ပါး
ကုသိုလ်	စိတ်	....	၃၇-ပါး
ဝိပါက်	စိတ်	....	၅၂-ပါး
ကြိယာ	စိတ်	....	၂၀-ပါး
		ပေါင်း	၁၂၁-ပါး

စိတ်ပိုင်း ပြီး၏။

စိတ်ပိုင်း လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ မေး။ အောက်ပါ စိတ်များကို အကျဉ်း အားဖြင့် ရေတွက်ပြပါ။

(က) အကုသိုလ် စိတ်

(ခ) အဟိတ် စိတ်

(ဂ) ကာမာဝစရသောဘဏ စိတ်
(ဃ) ရူပါဝစရ စိတ်
(င) အရူပါဝစရ စိတ်
(စ) လောကုတ္တရာ စိတ်

ဖြေ။ (က) အကုသိုလ် စိတ် ၁၂-ပါး ရှိပါသည်။

လောဘမူ စိတ်	....	၈-ပါး
ဒေါသမူ စိတ်	....	၂-ပါး
မောဟမူ စိတ်	....	၂-ပါး
	ပေါင်း	၁၂-ပါး။

(ခ) အဟိတ် စိတ် ၁၈-ပါး ရှိပါသည်။

အဟိတ်အကုသလဝိပါက် စိတ်	၇-ပါး
အဟိတ်ကုသလဝိပါက် စိတ်	၈-ပါး
အဟိတ်ကြိယာ စိတ်	၃-ပါး
ပေါင်း	၁၈-ပါး။

(ဂ) ကာမာဝစရသောဘဏ စိတ် ၂၄-ပါး ရှိပါသည်။

မဟာကုသိုလ် စိတ်	၈-ပါး
မဟာဝိပါက် စိတ်	၈-ပါး
မဟာကြိယာ စိတ်	၈-ပါး
ပေါင်း	၂၄-ပါး။

(ဃ) ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး ရှိပါသည်။

ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စိတ်	၅-ပါး
ရူပါဝစရ ဝိပါက်စိတ်	၅-ပါး
ရူပါဝစရ ကြိယာစိတ်	၅-ပါး
ပေါင်း	၁၅-ပါး။

(င) အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါး ရှိပါသည်။

အရူပါဝစရ ကုသိုလ်စိတ်	၄-ပါး
အရူပါဝစရ ဝိပါက်စိတ်	၄-ပါး
အရူပါဝစရ ကြိယာစိတ်	၄-ပါး
ပေါင်း	၁၂-ပါး။

(စ) လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး ရှိပါသည်။

မဂ်စိတ်	၄-ပါး
ဖိုလ်စိတ်	၄-ပါး
ပေါင်း	၈-ပါး။

တနည်း—

လောကုတ္တရာစိတ် ၄၀-ပါး ရှိပါသည်။

မဂ်စျာန်စိတ်	၂၀-ပါး
ဖိုလ်စျာန်စိတ်	၂၀-ပါး
ပေါင်း	၄၀-ပါး။

၂။ မေး။ ။(က) လောကီစိတ် (ခ) လောကုတ္တရာစိတ် များကို အကျဉ်းအားဖြင့် ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ။ ။(က) လောကီစိတ် ၈၁-ပါး ရှိပါသည်။

၎င်းတို့မှာ—ကာမစိတ်	....	....	၅၄-ပါး
ရူပါဝစရစိတ်	....	....	၁၅-ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	...	....	၁၂-ပါး
		ပေါင်း	၈၁-ပါး။

(ခ) လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး ရှိပါသည်။

မဂ်စိတ်	....	....	၄-ပါး
ဖိုလ်စိတ်	....	....	၄-ပါး
		ပေါင်း	၈-ပါး။

တနည်း အကျယ်

လောကုတ္တရာစိတ် ၄၀-ပါး ရှိပါသည်။

မဂ်စျာန်စိတ်	....	....	၂၀-ပါး
ဖိုလ်စျာန်စိတ်	....	....	၂၀-ပါး
		ပေါင်း	၄၀-ပါး။

၃။ မေး။ ။(က) သောဘဏစိတ် (ခ) အသောဘဏ စိတ်များကို အကျဉ်းအားဖြင့် ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ။ ။(က) သောဘဏစိတ် အကျဉ်းအားဖြင့် ၅၉-ပါး ရှိပါသည်။

ကာမာဝစရသောဘဏစိတ်		၂၄-ပါး
ရူပါဝစရစိတ်	....	၁၅-ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	....	၁၂-ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်	....	၈-ပါး
	ပေါင်း	၅၉-ပါး။

(ခ) အသောဘဏစိတ် ၃၀-ပါး ရှိပါသည်။

အကုသိုလ်စိတ်	....	၁၂-ပါး
အဟိတ်စိတ်	....	၁၈-ပါး
	ပေါင်း	၃၀-ပါး။

၄။ မေး။ ။အောက်ပါစိတ်များကို အကျဉ်းအားဖြင့် ရေတွက်ပြပါ။

(က) ကာမစိတ်
(ခ) မဟဂ္ဂုတ်စိတ်
(ဂ) လောကုတ္တရာစိတ်

ဖြေ။ ။(က) ကာမစိတ်သည် ၅၄-ပါး ရှိပါသည်။

အကုသိုလ်စိတ်	....	၁၂-ပါး
အဟိတ်စိတ်	....	၁၈-ပါး
ကာမာဝစရသောဘဏစိတ်		၂၄-ပါး
	ပေါင်း	၅၄-ပါး။

(ခ) မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ပါး ရှိပါသည်။

ရူပါဝစရစိတ်	....	၁၅-ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	....	၁၂-ပါး
	ပေါင်း	၂၇-ပါး။

(ဂ) လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး ရှိပါသည်။

မဂ်စိတ်	....	....	၄-ပါး
ဖိုလ်စိတ်	....	....	၄-ပါး
		ပေါင်း	၈-ပါး။

တနည်း —

(ဂ) လောကုတ္တရာစိတ်သည် ၄၀-ပါး ရှိပါသည်။

မဂ်စျာန်စိတ်	....	၂၀-ပါး
ဖိုလ်စျာန်စိတ်	....	၂၀-ပါး
	ပေါင်း	၄၀-ပါး။

၅။ မေး။ ။အောက်ပါစိတ်များကို ရေတွက်ပြပါ။

(က) အကျိုးစိတ်

(ခ) အကြောင်းစိတ်

(ဂ) အကျိုးလည်းမဟုတ် အကြောင်းလည်း မဟုတ်သော စိတ်

[illegible] ပြန့်ပွားရေးဦးစီး၄
စာဖြည့်ထိုထ
၂၁၈၂၄ [illegible] ရန်ကုန်

ဖြေ။ ။(က) အကျိုးစိတ် ၃၆-ပါး ရှိပါသည်။

အကုသလဝိပါက်စိတ်	၇-ပါး
အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်	၈-ပါး
မဟာဝိပါက်စိတ်	၈-ပါး
ရူပါဝစရဝိပါက်စိတ်	၅-ပါး
အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ်	၄-ပါး
လောကုတ္တရာဝိပါက်စိတ်	၄-ပါး
ပေါင်း	၃၆-ပါး။

(ခ) အကြောင်းစိတ် ၃၃-ပါး ရှိပါသည်။

အကုသိုလ်စိတ်	၁၂-ပါး
ကုသိုလ်စိတ်	၂၁-ပါး
ပေါင်း	၃၃-ပါး။

(ဂ) အကျိုးလည်းမဟုတ် အကြောင်းလည်း မဟုတ်သောစိတ်သည် ၂၀-ရှိပါသည်။

အဟိတ်ကြိယာစိတ်	၃-ပါး
မဟာကြိယာစိတ်	၈-ပါး
ရူပါဝစရကြိယာစိတ်	၅-ပါး
အရူပါဝစရကြိယာစိတ်	၄-ပါး
ပေါင်း	၂၀-ပါး။

၆။ မေး။ ။အောက်ပါစိတ်များကို ရေတွက်ပြပါ။

(က) ကုသိုလ်စိတ်

(ခ) အကုသိုလ်စိတ်

(ဂ) ဝိပါက်စိတ်

(ဃ) ကြိယာစိတ်

ဖြေ။ ။(က) ကုသိုလ်စိတ် ၂၁-ပါး ရှိပါသည်။

မဟာကုသိုလ်စိတ်	၈-ပါး
ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်	၅-ပါး
အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်	၄-ပါး
လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ်	၄-ပါး
ပေါင်း	၂၁-ပါး။

(ခ) အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး ရှိပါသည်။

လောဘမူစိတ်	....	၈-ပါး
ဒေါသမူစိတ်	....	၂-ပါး
မောဟမူစိတ်	....	၂-ပါး
	ပေါင်း	၁၂-ပါး။

(ဂ) ဝိပါက်စိတ် ၃၆-ပါး ရှိပါသည်။

အကုသလဝိပါက်စိတ်	၇-ပါး
အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်	၈-ပါး

မဟာဝိပါက်စိတ်	၈-ပါး
ရူပါဝစရဝိပါက်စိတ်	၅-ပါး
အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ်	၄-ပါး
လောကုတ္တရာဝိပါက်စိတ်	၄-ပါး
ပေါင်း	၃၆-ပါး။

(ဃ) ကြိယာစိတ် ၂၀-ပါး ရှိပါသည်။

အဟိတ်ကြိယာစိတ်	၃-ပါး
မဟာကြိယာစိတ်	၈-ပါး
ရူပါဝစရကြိယာစိတ်	၅-ပါး
အရူပါဝစရကြိယာစိတ်	၄-ပါး
ပေါင်း	၂၀-ပါး။

ဒွါဒသာကုသလာနေဝံ၊ ကုသလာနေကဝီသတိ။
ဆတ္တိံသေဝ ဝိပါကာနိ၊ ကြိယစိတ္တာနိ ဝီသတိ။

၇။ မေး။ ။အောက်ပါ စိတ်များကို အကျဉ်းအားဖြင့် ရေတွက်ပြပါ။

(က) ကာမစိတ်

(ခ) ရူပစိတ်

(ဂ) အရူပစိတ်

(ဃ) လောကုတ္တရာစိတ်

ဖြေ။ ။(က) ကာမစိတ် ၅၄-ပါး ရှိပါသည်။

အကုသိုလ်စိတ်	....	၁၂-ပါး
အဟိတ်စိတ်	....	၁၈-ပါး
ကာမာဝစရသောဘဏစိတ်		၂၄-ပါး
	ပေါင်း	၅၄-ပါး။

(ခ) ရူပစိတ် ၁၅-ပါး ရှိပါသည်။

ရူပကုသိုလ်စိတ်	....	၅-ပါး
ရူပဝိပါက်စိတ်	....	၅-ပါး
ရူပကြိယာစိတ်	....	၅-ပါး
	ပေါင်း	၁၅-ပါး။

(ဂ) အရူပစိတ် ၁၂-ပါး ရှိပါသည်။

အရူပကုသိုလ်စိတ်	....	၄-ပါး
အရူပဝိပါက်စိတ်	....	၄-ပါး
အရူပကြိယာစိတ်	....	၄-ပါး
	ပေါင်း	၁၂-ပါး။

(ဃ) လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါး ရှိပါသည်။

မဂ်စိတ်	....	၄-ပါး
ဖိုလ်စိတ်	....	၄-ပါး
	ပေါင်း	၈-ပါး။

စတုပညာသဧဝ ကာမေ၊ ရူပေ ပန္နရသီရယေ။
စိတ္တာနိ ဒွါဒသာရူပေ၊ အဋ္ဌဓာနုတ္တရေ တထာ။

ဂ။ မေး။ ။အောက်ပါ စိတ်များသည် အကျဉ်းအားဖြင့် မည်မျှ, အကျယ်အားဖြင့် မည်မျှစီ ရှိကြပါသနည်း။

(က) ကုသိုလ်စိတ်

(ခ) ဝိပါက်စိတ်

ဖြေ။ ။(က) ကုသိုလ်စိတ်သည် အကျဉ်းအားဖြင့် ၂၁-ပါး၊ အကျယ်အားဖြင့် ၃၇-ပါး ရှိပါသည်။

(ခ) ဝိပါက်စိတ်သည် အကျဉ်းအားဖြင့် ၃၆-ပါး၊ အကျယ်အားဖြင့် ၅၂-ပါး ရှိပါသည်။

သတ္တတိံသဝိဓံ ပုညံ၊ ဒွိပညာသဝိဓံ တထာ။
ပါကမိစ္စာဟု စိတ္တာနိ၊ ဧကဝီသသတံ ဗုဓာ။

စိတ်ပိုင်း လေ့ကျင့်ခန်း ပြီး၏။

၂-စေတသိက်ပိုင်း

၁-စေတသိက်လက္ခဏာ ၄-ပါး

၁။ ဧကုပ္ပါဒ = စိတ်နှင့်အတူဖြစ်ခြင်း။

၂။ ဧကနိရောဓ = စိတ်နှင့်အတူ ချုပ်ခြင်း။

၃။ ဧကာရမ္မဏ = စိတ်နှင့်အာရုံတူခြင်း။

၄။ ဧကဝတ္ထုက = စိတ်နှင့်တူသော မှီရာဝတ္ထုရှိခြင်း။

ဤအင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့် ညီညွတ်၍ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ၅၂-ပါး သော တရားအစုသည် စေတသိက်မည်၏။

၂-စေတသိက် ၅၂-ပါး

(က)	အညသမာန်းစေတသိက်	၁၃-ပါး
(ခ)	အကုသိုလ်စေတသိက်	၁၄-ပါး
(ဂ)	သောဘဏစေတသိက်	၂၅-ပါး
	ပေါင်း	၅၂-ပါး။

(က) အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃-ပါး

(၁)	သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်	၇-ပါး
(၂)	ပကိဏ်းစေတသိက်	၆-ပါး
	ပေါင်း	၁၃-ပါး။

(၁) သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ၇-ပါး

၁။ ဖဿ =အာရုံကို တွေ့ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၂။ ဝေဒနာ =အာရုံ၏အရသာကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော သဘော။

၃။ သညာ =အာရုံ၏သဘောကို မှတ်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော သဘော။

၄။ စေတနာ =အာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို စေ့ဆော် ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘော။

၅။ ဧကဂ္ဂတာ =တခုတည်းသော အာရုံကိုသာ ယူသည် ဖြစ်၍ တည်ကြည်ခြင်း မပျံ့လွင့်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၆။ ဇီဝိတိန္ဒြေ =တကွဖြစ်သော ရုပ်, နာမ် တရားတို့ကို စောင့်ခြင်း, အစိုးရခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၇။ မနသိကာရ=အာရုံ၌ နှလုံးသွင်းခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

မှတ်ချက်။ ။ဤစေတသိက် ၇-ပါးကို စိတ်အားလုံးနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေ-တသိက်ဟု ခေါ်သည်။

(၂) ပကိဏ်းစေတသိက် ၆-ပါး

၁။ ဝိတက် ＝သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ရှေးရှုတင်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘော။

၂။ ဝိစာရ ＝အာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို သုံးသပ်စေခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘော။

၃။ အဓိမောက္ခ ＝အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘော။

၄။ ဝီရိယ ＝သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ထောက်ပံ့ခိုင်စေခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘော။

၅။ ပီတိ ＝အာရုံကို နှစ်သက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၆။ ဆန္ဒ ＝ပြုလုပ်လိုကာမျှသာ လက္ခဏာရှိသော သဘော။

မှတ်ချက်။ ။အချို့သော စိတ်တို့နှင့်သာ ယှဉ်၍ အချို့သော စိတ်တို့နှင့်မယှဉ်ပဲ ပြိုးပြွမ်း၍ ယှဉ်သောကြောင့် ပကိဏ်းစေတသိက်ဟု ခေါ်သည်။

အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃-ပါး ပြီး၏။

(ခ) အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါး

၁။ မောဟ ＝အာရုံ၏သဘောကို ဖုံးလွှမ်းခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘော။

၂။ အဟိရိက =ကာယ ဒုစရိုက် စသည်မှ မရှက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၃။ အနောတ္တပ္ပ =ကာယ ဒုစရိုက်စသည်မှမကြောက်လန့်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၄။ ဥဒ္ဓစ္စ =စိတ်၏ မငြိမ်သက်ခြင်း, ပျံ့လွင့်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၅။ လောဘ =အာရုံ၌ ကပ်ငြိသောအားဖြင့် တပ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၆။ ဒိဋ္ဌိ =မှားသော အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၇။ မာန =မိမိကိုယ်ကို ငါသာလျှင် မြတ်၏ဟူ၍ မှန်ကင်းကဲ့သို့ ထောင်လွှားခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၈။ ဒေါသ =ကြမ်းတမ်းသော အားဖြင့် ပြစ်မှားခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘော။

၉။ ဣဿာ =သူတပါးတို့၏စည်းစိမ်ချမ်းသာကို ငြူစူခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘော။

၁၀။ မစ္ဆရိယ =မိမိ၏စည်းစိမ်ချမ်းသာကိုလျှို့ဝှက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၁၁။ ကုက္ကုစ္စ =ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက်, မပြုလိုက်မိသော သုစရိုက်တို့ကို အာရုံပြု၍ အဖန်တလဲလဲ စိုးရိမ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၁၂။ ထိန　=စိတ်၏ မခံ့ခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော သဘော။

၁၃။ မိဒ္ဓ　=စေတသိက်တို့၏ မခံ့ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၁၄။ ဝိစိကိစ္ဆာ　=အာရုံကို မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော သဘော။

မှတ်ချက်။　။ အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့်သာ ယှဉ်သောကြောင့် အကုသိုလ်စေတသိက် ဟု ခေါ်သည်။

အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါး ပြီး၏။

(ဂ) သောဘဏစေတသိက် ၂၅-ပါး

(၁)	သောဘဏသာဓာရဏ	စေတသိက်	၁၉-ပါး
(၂)	ဝိရတီ	စေတသိက်	၃-ပါး
(၃)	အပ္ပမညာ	စေတသိက်	၂-ပါး
(၄)	ပညိန္ဒြေ	စေတသိက်	၁-ပါး
		ပေါင်း	၂၅-ပါး။

(၁) သောဘဏသာဓာရဏစေတသိက် ၁၉-ပါး

၁။ သဒ္ဓါ　=ဘုရားအစရှိသော ကောင်းသောအာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ကြည်စေခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၂။ သတိ =ဘုရားအစရှိသော ကောင်းသောအာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အောက်မေ့စေခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၃။ ဟိရီ =ကာယဒုစရိုက် စသည်မှ ရှက်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘော။

၄။ ဩတ္တပ္ပ =ကာယဒုစရိုက်စသည်မှ လန့်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၅။ အလောဘ =အာရုံ၌ ကပ်ငြိသောအားဖြင့် မတပ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၆။ အဒေါသ =မကြမ်းတမ်း မပြစ်မှားခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၇။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ= ထိုထို သို့သော အာရုံ၌ သမ္ပယုတ်တရား တို့ ကို လျစ် လျူ ရှု စေ ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၈။ ကာယပဿဒ္ဓိ =စေတသိက်တို့၏ ငြိမ်းခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘော။

၉။ စိတ္တပဿဒ္ဓိ =စိတ်၏ ငြိမ်းခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော သဘော။

၁၀။ ကာယလဟုတာ=စေတသိက်တို့၏ ပေါ့ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၁၁။ စိတ္တလဟုတာ =စိတ်၏ ပေါ့ခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော သဘော။

၁၂။ ကာယမုဒုတာ ＝စေတသိက်တို့၏ နူးညံ့ခြင်းလက္ခဏာ ရှိသော သဘော။

၁၃။ စိတ္တမုဒုတာ ＝စိတ်၏ နူးညံ့ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၁၄။ ကာယကမ္မညတာ＝စေတသိက်တို့၏အမှု၌ ကောင်းသော အဖြစ်လျှင် လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၁၅။ စိတ္တကမ္မညတာ ＝စိတ်၏ အမှု၌ ကောင်းသော အဖြစ်လျှင် လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၁၆။ ကာယပါဂုညတာ＝ စေတသိက်တို့၏ လေ့လာခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၁၇။ စိတ္တပါဂုညတာ ＝စိတ်၏လေ့လာခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘော။

၁၈။ ကာယုဇ္ဇုကတာ ＝စေတသိက်တို့၏ ဖြောင့်စွာ ဖြစ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၁၉။ စိတ္တုဇ္ဇုကတာ ＝စိတ်၏ ဖြောင့်စွာဖြစ်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော သဘော။

မှတ်ချက်။　။ ၎င်းစေတသိက်များသည် သောဘဏစိတ် အားလုံးတို့နှင့်သာ ယှဉ်သောကြောင့် သောဘဏသာဓာရဏစေတသိက်ဟု ခေါ်သည်။

မူလတန်း ၃—ပ-မ-ဗ-သ-စ

(၂) ဝိရတီစေတသိက် ၃-ပါး

၁။ သမ္မာဝါစာ =(အသက်မွေး ဝမ်းကြောင်း မဟုတ်သော) မုသာဝါဒ, ပိသုဏဝါစာ, ဖရုသဝါစာ, သမ္ဖပ္ပလာပ တည်းဟူသော ဝစီဒုစရိုက် လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသောသဘော။

၂။ သမ္မာကမ္မန္တ =(အသက်မွေး ဝမ်းကြောင်း မဟုတ်သော) ပါဏာတိပါတ, အဒိန္နာဒါန, ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ တည်းဟူသော ကာယဒုစရိုက်သုံးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော သဘော။

၃။ သမ္မာအာဇီဝ =အသက်မွေး ဝမ်းကြောင်း ဖြစ်သော ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးနှင့်ကာယဒုစရိုက် သုံးပါးတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

မှတ်ချက်။ ။ ကာယဒုစရိုက်သုံးပါး ဝစီဒုစရိုက် လေးပါး တို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော ကြောင့် ဝိရတီစေတသိက်ဟု ခေါ်သည်။

(၃) အပ္ပမညာစေတသိက် ၂-ပါး

၁။ ကရုဏာ =အတိုင်းမသိသော ဒုက္ခိတ သတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံပြု၍ သနားခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

၂။ မုဒိတာ　　=အတိုင်းမသိသော သုခိတသတ္တဝါ ပညတ်ကိုအာရုံပြု၍ဝမ်းမြောက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

မှတ်ချက်။　။ အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော သတ္တဝါတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သောကြောင့် အပ္ပမညာ စေတသိက်ဟု ခေါ်သည်။

(၄) ပညိန္ဒြေစေတသိက် ၁-ပါး

၁။ ပညိန္ဒြေ　　=အထူးထူးအပြားပြားသိခြင်း၌အစိုး ရခြင်း လက္ခဏာရှိသော သဘော။

(သောဘဏစေတသိက် ၂၅-ပါး ပြီး၏။)

(စေတသိက် ၅၂-ပါး ပြီး၏။)

စေတသိက် ၅၂-ပါး လေ့ကျင့်ခဏ်း

၁။ မေး။　။စေတသိက်မည်မျှရှိပါသနည်း၊ ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ။　။စေတသိက် ၅၂-ပါး ရှိပါသည်။

၎င်းတို့ကား—

အညသမာန်း	စေတသိက်	၁၃-ပါး
အကုသိုလ်	စေတသိက်	၁၄-ပါး
သောဘဏ	စေတသိက်	၂၅-ပါး
	ပေါင်း	၅၂-ပါး။

၂။ မေး။ ။သောဘဏစေတသိက် မည်မျှ ရှိပါသနည်း၊ ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ။ ။သောဘဏစေတသိက် ၂၅-ပါး ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့ကား—

သောဘဏသာဓာရဏ	စေတသိက်	၁၉-ပါး
ဝိရတီ	စေတသိက်	၃-ပါး
အပ္ပမညာ	စေတသိက်	၂-ပါး
ပညိန္ဒြေ	စေတသိက်	၁-ပါး
	ပေါင်း	၂၅-ပါး။

(လေ့ကျင့်ခဏ်း ပြီး၏။)

သမ္ပယောဂနည်း ၁၆-နည်း

(က) အညသမာန်းစေတသိက်တို့၌
သမ္ပယောဂနည်း ၇-နည်း

(ခ) အကုသိုလ်စေတသိက်တို့၌
သမ္ပယောဂနည်း ၅-နည်း

(ဂ) သောဘဏ စေတသိက်တို့၌
သမ္ပယောဂနည်း ၄-နည်း

ပေါင်း ၁၆-နည်း။

(က) အညသမာန်းစေတသိက်တို့၌ သမ္ပယောဂနည်း ၇-နည်း

၁။ ဖဿနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကား—

အကျဉ်းအားဖြင့်	၈၉-ပါး
အကျယ်အားဖြင့်	၁၂၁-ပါးတည်း။
မယှဉ်သောစိတ်ကား	မရှိပါ။

(ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, ဧကဂ္ဂတာ, ဇီဝိတိန္ဒြေ, မနသိကာရစေတသိက်တို့ကို ဖဿနှင့်အတူ ဆိုလေ။)

၂။ ဝိတက်နှင့် ယှဉ်သောစိတ် ၅၅-ပါးကား—

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ကြဉ်သော ကာမစိတ်		၄၄-ပါး
ပဌမစျာန်စိတ်	....	၁၁-ပါး
	ပေါင်း	၅၅-ပါးတည်း။

မယှဉ်သောစိတ် ၆၆-ပါးကား—

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်	....	....	၁၀-ပါး
ဒုတိယစျာန်စိတ်	....	....	၁၁-ပါး
တတိယစျာန်စိတ်	....	....	၁၁-ပါး
စတုတ္ထစျာန်စိတ်	....	....	၁၁-ပါး
ပဉ္စမစျာန်စိတ်	....	....	၂၃-ပါး
		ပေါင်း	၆၆-ပါးတည်း။

၃။ ဝိစာရနှင့်ယှဉ်သောစိတ် ၆၆-ပါးကား—

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ကြဉ်သော ကာမစိတ်			၄၄-ပါး
ပဌမစျာန်စိတ်	....	....	၁၁-ပါး
ဒုတိယစျာန်စိတ်	....	....	၁၁-ပါး
		ပေါင်း	၆၆-ပါးတည်း။

မယှဉ်သောစိတ် ၅၅-ပါးကား—

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်	....	....	၁၀-ပါး
တတိယစျာန်စိတ်	....	....	၁၁-ပါး
စတုတ္ထစျာန်စိတ်	....	....	၁၁-ပါး
ပဉ္စမစျာန်စိတ်	....	....	၂၃-ပါး
		ပေါင်း	၅၅-ပါးတည်း။

၄။ အဓိမောက္ခနှင့် ယှဉ်သောစိတ် ၁၁၀-ပါးကား—

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-နှင့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်
ကြဉ်သော စိတ် ၁၁၀-ပါးတည်း။

မယှဉ်သောစိတ် ၁၁-ပါးကား—

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်	....	....	၁၀-ပါး
ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်	....	....	၁-ပါး
		ပေါင်း	၁၁-ပါးတည်း။

၅။ ဝီရိယနှင့် ယှဉ်သောစိတ် ၁၀၅-ပါးကား—

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း, ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀,သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း
ဒွေ,သန္တီရဏစိတ် ၃-ခု ကြဉ်သောစိတ် ၁၀၅-ပါးတည်း။

မယှဉ်သောစိတ် ၁၆-ပါးကား—

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်	....	....	....	၁-ပါး
ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်	....	....	....	၁၀-ပါး
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းစိတ်	....	....	....	၂-ပါး
သန္တီရဏစိတ်	....	....	....	၃-ပါး
			ပေါင်း	၁၆-ပါးတည်း။

၆။ ပီတိနှင့်ယှဉ်သောစိတ် ၅၁-ပါးကား—

လောဘမူ သောမနဿသဟဂုတ် စိတ်				၄-ပါး
အဟိတ်သောမနဿသဟဂုတ် စိတ်				၂-ပါး
မဟာကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် စိတ်				၄-ပါး
မဟာဝိပါက် သောမနဿသဟဂုတ် စိတ်				၄-ပါး
မဟာကြိယာ သောမနဿသဟဂုတ် စိတ်				၄-ပါး
ပဌမစျာန် စိတ်	....	....	....	၁၁-ပါး
ဒုတိယစျာန် စိတ်	....	....	....	၁၁-ပါး
တတိယစျာန် စိတ်	....	....	....	၁၁-ပါး
			ပေါင်း	၅၁-ပါးတည်း။

မယှဉ်သောစိတ် ၇၀-ပါးကား—

ဒေါသမူဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်		....	....	၅၅-ပါး
ကာယဝိညာဏ်ဒွေ		....	....	၂-ပါး
စတုတ္ထစျာန်စိတ်	....	....	....	၁၁-ပါး
		ပေါင်း		၇၀-ပါးတည်း။

(မှတ်ချက်။ ။ပီတိသည် ကာယဝိညာဏ်ဒွေ, ဒေါမနဿ, ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်တို့နှင့် မယှဉ်၊ စတုတ္ထစျာန်စိတ် ၁၁-ခုမှတပါး သောမနဿနှင့်သာ ယှဉ်သည်။)

၇။ ဆန္ဒနှင့်ယှဉ်သောစိတ် ၆၉-ပါးကား—

လောဘမူစိတ်	....	....	၈-ပါး
ဒေါသမူစိတ်	....	....	၂-ပါး
သောဘဏစိတ်	....	....	၅၉-ပါး
	ပေါင်း		၆၉-ပါးတည်း။

(မှတ်ချက်။ ။ဆန္ဒသည် ဒွိဟိတ်, တိဟိတ်စိတ်တို့နှင့်သာ ယှဉ်သည်။)

မယှဉ်သောစိတ် ၂၀-ပါးကား—

မောဟမူစိတ်	....	....	၂-ပါး
အဟိတ်စိတ်	....	....	၁၈-ပါး
	ပေါင်း		၂၀-ပါးတည်း။

မှတ်ချက်။　။ပကိဏ်းစေတသိက်တို့၏ သမ္ပယောဂနည်းကို ပြရာ၌ ပဌမဈာန်စိတ် ၁၁-အရကား ရူပပဌမဈာန်စိတ် ၃၊ လောကုတ္တရာပဌမဈာန်စိတ် ၈။　။ဒုတိယဈာန်စိတ် ၁၁-အရကား ရူပဒုတိယဈာန်စိတ် ၃၊ လောကုတ္တရာဒုတိယဈာန်စိတ် ၈။　။တတိယဈာန်စိတ် ၁၁-အရကား ရူပတတိယဈာန်စိတ် ၃၊ လောကုတ္တရာ တတိယဈာန်စိတ် ၈။　။စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၁၁-အရကား ရူပစတုတ္ထဈာန်စိတ် ၃၊ လောကုတ္တရာ စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၈။　။ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၂၃-အရကား ရူပပဉ္စမဈာန်စိတ် ၃၊ အရူပစိတ် ၁၂၊ လောကုတ္တရာ ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၈။

(အညသမာန်းစေတသိက်တို့၌ သမ္ပယောဂနည်း ၇-နည်း ပြီး၏။)

(ခ) အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ခုတို့၌ သမ္ပယောဂနည်း ၅-နည်း

၁။ မောဟ, အဟိရိက, အနောတ္တပ္ပ, ဥဒ္ဓစ္စ နှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကား—အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးတည်း။

၂။ လောဘနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကား—
လောဘမူစိတ် ၈-ပါးတည်း။

၃။ ဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကား—
ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးတည်း။

၄။ မာနနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကား—
ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါးတည်း။

၅။ ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ နှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကား— ဒေါသမူစိတ် ၂-ပါးတည်း။

၆။ ထိန, မိဒ္ဓ နှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကား—
သသင်္ခါရိကစိတ် ၅-ပါးတည်း။

၇။ ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကား—
ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ် ၁-ပါးတည်း။

မှတ်ချက်—အမှတ် ၂,၃,၄ တို့မှာ လောဘမူစိတ်၏ သမ္ပယောဂနည်း တည်း။ ဤ ၃-ခုကို တနည်းယူရမည်။

(အကုသိုလ်စေတသိက်တို့၌ သမ္ပယောဂနည်း ၅-နည်း ပြီး၏။)

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ မေး။ ။ အကုသိုလ်စေတသိက်တို့တွင် အဘယ် စေတသိက်တို့သည် အဘယ် အကုသိုလ် စိတ်တို့၌ ယှဉ်၍ အဘယ် အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ မယှဉ်ပါသနည်း၊ ပါဠိထောက်၍ ကောက်ပြပါ။

ဖြေ။ ။ အကုသိုလ် စေတသိက် ၁၄-ခုတို့တွင် မောဟ, အဟိရိက, အနောတ္တပ္ပ, ဥဒ္ဓစ္စ ၄-ပါးတို့သည် အကုသိုလ်စိတ်အားလုံး၌ ယှဉ်ပါသည်၊ မယှဉ်သော အကုသိုလ်စိတ် မရှိပါ။

လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မာန ၃-ပါးတို့သည် လောဘမူစိတ် ၈-ခု၌သာ ယှဉ်ပါသည်၊ ဒေါသမူ, မောဟမူ စိတ်တို့၌ မယှဉ်ပါ။

ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ ၄-ပါး တို့သည် ဒေါသမူစိတ်၌သာ ယှဉ်ပါသည်။ လောဘမူ, မောဟမူစိတ်တို့၌ မယှဉ်ပါ။

ထိန, မိဒ္ဓ ၂-ပါးသည် သသင်္ခါရိကစိတ် ၅-ခုတွင်သာ ယှဉ်ပါသည်၊ အသင်္ခါရိကစိတ် ၅-ခု, မောဟမူဒွေတို့၌ မယှဉ်ပါ။

ဝိစိကိစ္ဆာ စေတသိက်သည် ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂုတ်စိတ်၌သာ ယှဉ်ပါသည်၊ လောဘမူစိတ် ၈, ဒေါသမူဒွေ, ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်တို့၌ မယှဉ်ပါ။

ထောက်။ ။သဗ္ဗာပုညေသု စတ္တာရော၊
လောဘမူလေ တယော ဂတာ။
ဒေါသမူလေသု စတ္တာရော၊
သသင်္ခါရေ ဒွယံ တထာ။

ဝိစိကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာ-စိတ္တေ စာတိ စတုဒ္ဒသ။
ဒွါဒသာကုသလေသွေဝ၊ သမ္ပယုဇ္ဇန္တိ ပဉ္စဓာ။

(လေ့ကျင့်ခဏ်း ပြီး၏။)

(ဂ) သောဘဏစေတသိက် ၂၅-ခုတို့၌
သမ္ပယောဂနည်း ၄-နည်း

၁။ သောဘဏသာဓာရဏစေတသိက် ၁၉ - ခုနှင့် ယှဉ်သော စိတ်တို့ကား—

သောဘဏစိတ် .... ၅၉-ပါးတည်း။

၂။ ဝိရတီစေတသိက် ၃-ပါးနှင့် အမြဲ တပေါင်းတည်း ယှဉ်သော စိတ်ကား—

လောကုတ္တရာစိတ် .... ၈-ပါးတည်း။

ရံခါ အသီးသီးယှဉ်သော စိတ်ကား—

မဟာကုသိုလ်စိတ် .... ၈-ပါးတည်း။

၃။ ကရုဏာ,မုဒိတာနှင့် ရံခါအသီးသီးယှဉ်သောစိတ်ကား –

မဟာကုသိုလ်စိတ်	၈-ပါး
မဟာကြိယာစိတ်	၈-ပါး
ရူပါဝစရ ပဌမဈာန်စိတ်	၃-ပါး
ရူပါဝစရ ဒုတိယဈာန်စိတ်	၃-ပါး
ရူပါဝစရ တတိယဈာန်စိတ်	၃-ပါး
ရူပါဝစရ စတုတ္ထဈာန်စိတ်	၃-ပါး
ပေါင်း	၂၈-ပါးတည်း။

ကေစိဝါဒအားဖြင့် ယှဉ်သောစိတ်ကား—

မဟာကုသိုလ်သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်	၄-ပါး
မဟာကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်စိတ်	၄-ပါး
ရူပါဝစရ ပထမစျာန်စိတ်	၃-ပါး
ရူပါဝစရ ဒုတိယစျာန်စိတ်	၃-ပါး
ရူပါဝစရ တတိယစျာန်စိတ်	၃-ပါး
ရူပါဝစရ စတုတ္ထစျာန်စိတ်	၃-ပါး
ပေါင်း	၂၀-ပါးတည်း။

၄။ ပညာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကား—

မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	၄-ပါး
မဟာဝိပါက်ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ်	၄-ပါး
မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	၄-ပါး
မဟဂ္ဂုတ်စိတ်	၂၇-ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်	၈-ပါး
ပေါင်း	၄၇-ပါးတည်း။

(သောဘဏစေတသိက်တို့၌ သမ္ပယောဂနည်း ၄-နည်း ပြီး၏။)

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ မေး။ ။သောဘဏစေတသိက် ၂၅-ခုတို့တွင် အဘယ်စေတသိက်တို့သည် အဘယ်သောဘဏစိတ်တို့၌သာ ယှဉ်၍ အဘယ် သောဘဏစိတ်တို့၌

မယှဉ်ပါသနည်း၊ ပါဠိထောက်၍ ကောက်ပြပါ။

ဖြေ။ ။သောဘဏစေတသိက် ၂၅-ခုတို့တွင် သောဘဏသာဓာရဏစေတသိက် ၁၉-ခုတို့သည် သောဘဏစိတ် ၅၉-ခုတို့၌ ယှဉ်ပါသည်၊ မယှဉ်သော သောဘဏစိတ် မရှိပါ။

ဝိရတီစေတသိက် ၃-ခုတို့သည် လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု ပေါင်း ၁၆-ပါးတို့၌ ယှဉ်ပါသည်၊ ကြွင်းသော သောဘဏစိတ် ၄၃-ခုတို့၌ မယှဉ်ပါ။

အပ္ပမညာစေတသိက် ၂-ခုသည် မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြိယာစိတ် ၈-ခု၊ ရူပါဝစရ ပထမစျာန်စိတ် ၃-ခု၊ ဒုတိယစျာန်စိတ် ၃-ခု၊ တတိယစျာန်စိတ် ၃-ခု၊ စတုတ္ထစျာန်စိတ် ၃-ခု ပေါင်း ၂၈-ပါးသော စိတ်တို့၌သာ ယှဉ်ပါသည်၊ ကြွင်းသော သောဘဏစိတ် ၃၁-ပါးတို့၌ မယှဉ်ပါ။

ပညာစေတသိက်သည် မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟာဝိပါက်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ခု၊ လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု ဤ ၄၇-ပါးသော စိတ်တို့၌သာ ယှဉ်ပါသည်၊ ကြွင်းသော သောဘဏစိတ် ၁၂-ခုတို့၌ မယှဉ်ပါ။

ထောက်။ ။ဧကူနဝီသတိ ဓမ္မာ၊
ဇာယန္တေကူနသဋ္ဌိသု။
တယော သောဠသစိတ္တေသု၊
အဋ္ဌဝီသတိယံ ဒွယံ။

ပညာ ပကာသိတာ သတ္တ-
စတ္တာလီသဝိဓေသုပိ။
သမ္ပယုတ္တာ စတုဓေဝံ၊
သောဘဏေသွေဝ သောဘဏာ။

လေ့ကျင့်ခဏ်း ပြီး၏။

(သမ္ပယောဂနည်း ၁၆-နည်း ပြီး၏။)

စက်လှည့်လေ့ကျင့်ခဏ်း

၂။ မေး။ ။(က) ဝိရတီနှင့်သာ ယှဉ်၍ အပ္ပမညာနှင့် မယှဉ်သော စိတ်။

(ခ) အပ္ပမညာနှင့်သာ ယှဉ်၍ ဝိရတီနှင့် မယှဉ်သော စိတ်။

(ဂ) ဝိရတီ အပ္ပမညာ ၂-ပါးစုံ ယှဉ်သော စိတ်။

(ဃ) ဝိရတီ အပ္ပမညာ ၂-ပါးစုံ မယှဉ်သော စိတ်တို့ကို ခွဲခြား၍ ကောက်ပြပါ။

ဖြေ။ ။(က) ဝိရတီနှင့်သာ ယှဉ်၍ အပ္ပမညာနှင့် မယှဉ်သော စိတ်တို့မှာ လောကုတ္တရာ စိတ် ၈-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) မဟာကြိယာစိတ် ၈-ခု၊ ရူပါဝစရ ပဉ္စမ ဈာန်စိတ် ၃၊ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃၊ တတိယဈာန်စိတ် ၃၊ စတုတ္ထဈာန် စိတ် ၃၊ ပေါင်း ၂၀-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(ဃ) မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ခု၊ ရူပပဉ္စမဈာန် စိတ် ၃-ခု၊ အရူပစိတ် ၁၂-ခု၊ ပေါင်း ၂၃-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(စက်လှည့်လေ့ကျင့်ခန်း ပြီး၏။)

နိယတ အနိယတစေတသိက်ခွဲပုံ

၃။ မေး။ ။စေတသိက် ၅၂-ပါးတို့တွင် နိယတယောဂီစေတ သိက်, အနိယတယောဂီ စေတသိက် မည်မျှစီ ရှိပါသနည်း ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ။ ။စေတသိက် ၅၂-ပါးတို့တွင် အနိယတယောဂီ စေတသိက်ကား ၁၁-ပါး ရှိပါသည်၊ ၎င်းတို့ ကား—ဣဿာ, မစ္ဆေရ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိရတီ စေတသိက် ၃-ပါး, အပ္ပမညာစေတသိက် ၂-ပါး မာန, ထိန, မိဒ္ဓတို့ ဖြစ်ပါသည်။

နိယတယောဂီ စေတသိက်ကား ၄၁-ပါး ရှိပါသည်၊ ၎င်းတို့ကား—အနိယတယောဂီ စေတသိက် ၁၁-ပါးတို့မှ ကြွင်းသော စေတသိက်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

မှတ်ချက်။ ။အနိယတယောဂီ စေတသိက်တို့သည် မိမိတို့ ယှဉ်နိုင်သော စိတ်တို့နှင့် အကြောင်းအား လျော်စွာသာ ယှဉ်ကြသည်။ အမြဲ မယှဉ်ချေ။

နိယတယောဂီစေတသိက်တို့မှာမူ မိမိတို့ ယှဉ်နိုင်သော စိတ်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်း အခါ ခပ်သိမ်း အမြဲယှဉ်ကြသည်။

ထောက်။ ။ဣဿာ, မစ္ဆေရ, ကုက္ကုစ္စ-
ဝိရတီ ကရုဏာဒယော။
နာနာ ကဒါစိ မာနော စ၊
ထိနမိဒ္ဓံ တထာ သဟ။
ယထာဝုတ္တာနုသာရေန၊
သေသာ နိယတယောဂိနော။

(နိယတ အနိယတစေတသိက်ခွဲပုံ ပြီး၏။)

သင်္ဂဟနည်း ၃၃-နည်း

(က) အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၇-နည်း
(ခ) အဟိတ်စိတ် ၁၈-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း
(ဂ) ကာမာဝစရသောဘဏစိတ် ၂၄-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း .... ၁၂-နည်း

(ဃ) မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၅-နည်း
(င) လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၅-နည်း

ပေါင်း ၃၃-နည်း။

(က) အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၇-နည်း

၁-လောဘမူစိတ် ၈-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း
၂-ဒေါသမူဒွေ၌ သင်္ဂဟနည်း .... ၂-နည်း
၃-မောဟမူဒွေ၌ သင်္ဂဟနည်း .... ၁-နည်း

ပေါင်း ၇-နည်း။

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးတို့၌ စေတသိက် အသီးသီးယှဉ်ပုံ

၁-အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခု၌—

အညသမာန်းစေတသိက် .... ၁၃-ပါး
အကုသိုလ်စေတသိက် .... ၁၄-ပါး

ပေါင်း ၂၇-ပါး ယှဉ်၏။

၂-လောဘမူစိတ် ၈-ခု၌—

အညသမာန်းစေတသိက် .... ၁၃-ပါး
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက် .... ၄-ပါး
လောဘ,ဒိဋ္ဌိ,မာန,ထိန,မိဒ္ဓ ပေါင်း .... ၅-ပါး

ပေါင်း ၂၂-ပါး ယှဉ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးလုံးနှင့် ဆက်ဆံယှဉ်တွဲသဖြင့် အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက်ဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းတို့ကား မောဟ,အဟိရိက, အနောတ္တပ္ပ, ဥဒ္ဓစ္စတို့ဖြစ်သည်။ ဤ ၄-ပါးကို မောစတုက်ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။

၃-ဒေါသမူဒွေ၌—

ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်		၁၂-ပါး
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်	....	၄-ပါး
ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ထိန, မိဒ္ဓ		၆-ပါး
	ပေါင်း	၂၂-ပါး ယှဉ်၏။

၄-မောဟမူဒွေ၌—

ဆန္ဒ,ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်				၁၁-ပါး
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်			....	၄-ပါး
ဝိစိကိစ္ဆာ	....	....	....	၁-ပါး
			ပေါင်း	၁၆-ပါး ယှဉ်၏။

(အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးတို့၌ စေတသိက် အသီးသီးယှဉ်ပုံ ပြီး၏။)

---

(၁) လောဘမူစိတ်ဂ-ခု၌ သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း

၁။ သောမနဿ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ်၌—

၅။ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ်၌—

ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်	၁၂-ပါး
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်	၄-ပါး
လောဘ, ဒိဋ္ဌိ	၂-ပါး
ပေါင်း	၁၈-ပါး ယှဉ်၏။

၆။ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ်၌—

ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်	၁၂-ပါး
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်	၄-ပါး
လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, ထိန, မိဒ္ဓ	၄-ပါး
ပေါင်း	၂၀-ပါး ယှဉ်၏။

၇။ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ်၌—

ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်	၁၂-ပါး
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်	၄-ပါး
လောဘ, မာန	၂-ပါး
ပေါင်း	၁၈-ပါး ယှဉ်၏။

၈။ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ်၌—

ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်		၁၂-ပါး
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်	....	၄-ပါး
လောဘ, မာန, ထိန, မိဒ္ဓ	....	၄-ပါး
	ပေါင်း	၂၀-ပါး ယှဉ်၏။

(၂) ဒေါသမူဒွေ၌ သင်္ဂဟနည်း ၂-နည်း

၁။ ဒေါမနဿ သဟဂုတ် ပဋိဃ သမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ်၌—

ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်		၁၂-ပါး
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်	....	၄-ပါး
ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ	....	၄-ပါး
	ပေါင်း	၂၀-ပါး ယှဉ်၏။

၂။ ဒေါမနဿ သဟဂုတ် ပဋိဃ သမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက စိတ်၌—

ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်		၁၂-ပါး
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်	....	၄-ပါး
ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ထိန, မိဒ္ဓ		၆-ပါး
	ပေါင်း	၂၂-ပါး ယှဉ်၏။

(၃) မောဟမူဒွေး၌ သင်္ဂဟနည်း ၁-နည်း

၁။ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဝိစိကိစ္ဆာ သမ္ပယုတ် စိတ်၌—

ဆန္ဒ,ပီတိ,အဓိမောက္ခကြဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက်	....	၁၀-ပါး
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်	....	၄-ပါး
ဝိစိကိစ္ဆာ	....	၁-ပါး
ပေါင်း		၁၅-ပါး ယှဉ်၏။

၂။ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဥဒ္ဓစ္စ သမ္ပယုတ် စိတ်၌—

ဆန္ဒ,ပီတိကြဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက်	၁၁-ပါး
အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်	၄-ပါး
ပေါင်း	၁၅-ပါး ယှဉ်၏။

မှတ်ချက်။　။အကုသိုလ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း ၇-နည်းကို အောက်ပါစနစ်အတိုင်း ရေတွက်ပါသည်။

(ယှဉ်ဘက် စေတသိက် အရေအတွက်တူရာချင်းစုပေါင်း၍ ရေတွက်ထားသည်။)

လောဘမူစိတ်၌—

၁-သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက, သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက တနည်း။

၂-သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက, သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက တနည်း။

၃-ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက, ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက တနည်း။

၄-ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက, ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတ ဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက တနည်း။

ဒေါသမူဒွေ၌—

၅-ဒေါမနဿ သဟဂုတ် ပဋိဃသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက .... တနည်း။

၆-ဒေါမနဿသဟဂုတ် ပဋိဃသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိက .... တနည်း။

မောဟမူဒွေ၌—

၇-ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်စိတ်, ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဥဒ္ဓစ္စ သမ္ပယုတ်စိတ် တနည်း။

(အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၇-နည်း ပြီး၏။)

ဉာဏ်စမ်းသရုပ်

လောဘမူစိတ် ၈-ခု၌—

အညသမာန်းစေတသိက် .... ၁၃-ပါး

ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော အကုသိုလ်စေတသိက် .... ၉-ပါး

ပေါင်း ၂၂-ပါး ယှဉ်၏။

ထောက်။　။ဒေါသမူလေသု စတ္တာရော၊
ဝိစိကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တေ စ။

ဒေါသမူဒွေ၌—

ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် .... ၁၂-ပါး

လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မာန, ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော
အကုသိုလ်စေတသိက် .... ၁၀-ပါး

ပေါင်း ၂၂-ပါး ယှဉ်၏။

ထောက်။　။(က) လောဘမူလေ တယော ဂတာ။
(ခ) ဝိစိကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တေ စ။
(ဂ) ပီတိ ဒေါမနဿုပေက္ခာသဟဂတ-
ကာယဝိညာဏ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝဇ္ဇိတ-
စိတ္တေသု။

မောဟမူဒွေ၌—

ပီတိ, ဆန္ဒကြဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက် ၁၁-ပါး

လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မာန၊ ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ,
ကုက္ကုစ္စ၊ထိန, မိဒ္ဓကြဉ်သော အကုသိုလ်
စေတသိက် .... ၅-ပါး

ပေါင်း ၁၆-ပါး ယှဉ်၏။

ထောက်။　။(က) လောဘမူလေ တယော ဂတာ။
(ခ) ဒေါသမူလေသု စတ္တာရော။

(ဂ) သသင်္ခါရေ ဒွယံ တထာ။

(ဃ) ပီတိ။ ပ။ စတုတ္ထဇ္ဈာန-
ဝဇ္ဇိတစိတ္တေသု။

(င) ဆန္ဒော။ ပ။ စိတ္တေသူတိ။

လောဘမူ, ဒေါသမူစိတ်တို့၌—

အညသမာန်းစေတသိက် .... ၁၃-ပါး

ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၃-ပါး

ပေါင်း ၂၆-ပါး ယှဉ်၏။

လောဘမူ, မောဟမူစိတ်တို့၌ —

အညသမာန်းစေတသိက် .... ၁၃-ပါး

ဒေါသ,ဣဿာ,မစ္ဆရိယ,ကုက္ကုစ္စကြဉ်သော
အကုသိုလ်စေတသိက် .... ၁၀-ပါး

ပေါင်း ၂၃-ပါး ယှဉ်၏။

ဒေါသမူ,မောဟမူ စိတ်တို့၌—

ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် .... ၁၂-ပါး

လောဘ,ဒိဋ္ဌိ,မာနကြဉ်သောအကုသိုလ်စေတသိက် ၁၁-ပါး

ပေါင်း ၂၃-ပါး ယှဉ်၏။

(ဉာဏ်စမ်းသရုပ် ပြီး၏။)

အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ခုမှ
နိယတယောဂီစေတသိက် ၈-ခု

၁။ မောဟ၊
၂။ အဟိရိက၊
၃။ အနောတ္တပ္ပ၊
၄။ ဥဒ္ဓစ္စ၊
၅။ လောဘ၊
၆။ ဒိဋ္ဌိ၊
၇။ ဒေါသ၊
၈။ ဝိစိကိစ္ဆာ။

အနိယတယောဂီစေတသိက် ၆-ခု

၁။ ဣဿာ၊
၂။ မစ္ဆရိယ၊
၃။ ကုက္ကုစ္စ၊
၄။ မာန၊
၅။ ထိန၊
၆။ မိဒ္ဓ။

ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ စေတသိက်တို့ ရံခါယှဉ်ပုံ

၁။ ဣဿာသည်—သူတပါးတို့၏ စည်းစိမ် ချမ်းသာကို ငြူစူသောအခါ ယှဉ်၏၊ မငြူစူသောအခါ မယှဉ်။

၂။ မစ္ဆရိယသည်—မိမိစည်းစိမ်ချမ်းသာကို လျှို့ဝှက်သော အခါ ယှဉ်၏၊ မလျှို့ဝှက်သောအခါ မယှဉ်။

၃။ ကုက္ကုစ္စသည်—ပြုအပ်ပြီးသော ဒုစရိုက်၊ မပြုလိုက်မိသော သုစရိုက်ကို အာရုံပြု၍ နှလုံးမသာယာ ဖြစ်

သောအခါ ယှဉ်၏၊ နှလုံးမသာယာ မဖြစ်သောအခါ မယှဉ်။

အသီးအသီးယှဉ်ပုံ

ဣဿာ ယှဉ်ခိုက် မစ္ဆရိယ,ကုက္ကုစ္စ မယှဉ်။

မစ္ဆရိယ ယှဉ်ခိုက် ဣဿာ,ကုက္ကုစ္စ မယှဉ်။

ကုက္ကုစ္စ ယှဉ်ခိုက် ဣဿာ,မစ္ဆရိယ မယှဉ်။

မာန (ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၌) ရံခါယှဉ်ပုံ

၄။ မာနသည်—မိမိကိုယ်ကို ချီးမြှောက်၍ပြုလုပ်,ပြောဆို,ကြံစည်သောအခါ၌၎င်း၊ သူတပါးကို နှိပ်စက်ရှုတ်ချသောအခါ၌၎င်း ယှဉ်၏။

မိမိကိုယ်ကို မချီးမြှောက်သောအခါ, သူတပါးကို မရှုတ်ချ မနှိပ်စက်သောအခါ မယှဉ်။

ထိန,မိဒ္ဓ (သသင်္ခါရိကစိတ် ၅-ခု၌) ရံခါယှဉ်ပုံ

၅။ ထိန,မိဒ္ဓသည်— ပျင်းရိ, ထိုင်းမှိုင်း, တွန့်တို, ဆုတ်နစ်သောအခါ ယှဉ်၏။

မပျင်းရိ, မထိုင်းမှိုင်း, မတွန့်တို, မဆုတ်နစ်သောအခါ မယှဉ်။

(အကုသိုလ်စေတသိက်၌ နိယတ,အနိယတခွဲပုံ ပြီး၏။)

(ခ) အဟိတ်စိတ် ၁၈-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း

၁။ ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-၌—
သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက်　　　၇-ပါး ယှဉ်၏။

၂။ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေ, ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏ ၂-ခု,
ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စိတ်တို့၌—
ဆန္ဒ,ပီတိ, ဝီရိယကြဉ်သော အညသမာန်း
စေတသိက်　　　၁၀-ပါး ယှဉ်၏။

၃။ သောမနဿ သဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်၌—
ဆန္ဒ,ဝီရိယကြဉ်သော အညသမာန်း
စေတသိက်　　　၁၁-ပါး ယှဉ်၏။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း စိတ်၌—
ဆန္ဒ,ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း
စေတသိက်　　　၁၁-ပါး ယှဉ်၏။

၄။ ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်၌—
ဆန္ဒကြဉ်သော အညသမာန်း
စေတသိက်　　　၁၂-ပါး ယှဉ်၏။

ခုထောက်။　။ ဒွါဒသေကာဒသ ဒသ၊
သတ္တ စာတိ စတုဗ္ဗိဓော။
အဋ္ဌာရသာဟေတုကေသု၊
စိတ္တုပ္ပါဒေသု သင်္ဂဟော။

(အဟိတ်စိတ် ၁၈-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း ပြီး၏။)

လေ့ကျင့်ခဏ်း

၁။ မေး။ ။အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ခုတို့တွင် အဘယ် စေတသိက်သည် အဘယ်အဟိတ်စိတ်တို့၌ ယှဉ်၍ အဘယ်အဟိတ်စိတ်တို့၌ မယှဉ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ။အညသမာန်း စေတသိက် ၁၃-ခုတို့တွင် သဗ္ဗ-စိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ၇-ခုတို့သည် အလုံးစုံသော အဟိတ်စိတ်တို့၌ ယှဉ်၏၊ မယှဉ်သော အဟိတ်စိတ်ကား မရှိပါ။

ဝိတက်, ဝိစာရ, အဓိမောက္ခ, စေတသိက်တို့သည် ဒွေ ပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ကြဉ်သော အဟိတ်စိတ် ၈-ခုတို့၌သာ ယှဉ်၏၊ ဒွေ ပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-တို့၌ မယှဉ်။

ဝီရိယသည် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်တို့၌သာ ယှဉ်၏၊ ကြွင်းသော အဟိတ်စိတ် ၁၆-ခုတို့၌ မယှဉ်။

ပီတိသည် သောမနဿသဟဂုတ် သန္တီရဏ, ဟသိတုပ္ပါဒ် စိတ်တို့၌သာ ယှဉ်၏၊ ကြွင်းသော အဟိတ်စိတ် ၁၆-ပါးတို့၌ မယှဉ်။

ဆန္ဒသည် အလုံးစုံသော အဟိတ်စိတ်တို့၌ မယှဉ်။

ထောက်။ ။**အဟေတုကေသု သဗ္ဗတ္ထ၊**
သတ္တ သေသာ ယထာရဟံ။

(လေ့ကျင့်ခဏ်း ပြီး၏။)

(ဂ) ကာမာဝစရသောဘဏစိတ် ၂၄-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၁၂-နည်း

ကာမာဝစရသောဘဏ စိတ် ၂၄-ခုတို့၌—

အညသမာန်း စေတသိက်	....	....	၁၃-ပါး
သောဘဏ စေတသိက်	....	....	၂၅-ပါး
		ပေါင်း	၃၈-ပါး ယှဉ်၏။

(၁) မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၌ သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း၊

(၂) မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ခု၌ သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း၊

(၃) မဟာကြိယာစိတ် ၈-ခု၌ သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း၊

ပေါင်း ၁၂-နည်း။

(၁) မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၌ သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း

၁။ မဟာကုသိုလ် ပထမဒွေ၌—

အညသမာန်း စေတသိက်	....	....	၁၃-ပါး
သောဘဏ စေတသိက်	....	....	၂၅-ပါး
		ပေါင်း	၃၈-ပါး ယှဉ်၏။

၂။ မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဒွေ၌—

အညသမာန်း စေတသိက်	....	၁၃-ပါး
ပညာကြဉ်သော သောဘဏ စေတသိက်	....	၂၄-ပါး
	ပေါင်း	၃၇-ပါး ယှဉ်၏။

၃။ မဟာကုသိုလ် တတိယဒွေ့ဌ—
ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် .... ၁၂-ပါး
သောဘဏ စေတသိက် .... ၂၅-ပါး
ပေါင်း ၃၇-ပါး ယှဉ်၏။

၄။ မဟာကုသိုလ် စတုတ္ထဒွေ့ဌ—
ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် .... ၁၂-ပါး
ပညာကြဉ်သော သောဘဏစေတသိက် .... ၂၄-ပါး
ပေါင်း ၃၆-ပါး ယှဉ်၏။

(၂) မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ခု၌ သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း

၁။ မဟာဝိပါက် ပဌမဒွေ့ဌ—
အညသမာန်း စေတသိက် .... ၁၃-ပါး
ဝိရတီ,အပ္ပမညာကြဉ်သော သောဘဏ
စေတသိက် .... ၂၀-ပါး
ပေါင်း ၃၃-ပါး ယှဉ်၏။

၂။ မဟာဝိပါက် ဒုတိယဒွေ့ဌ—
အညသမာန်း စေတသိက် .... ၁၃-ပါး
ဝိရတီ,အပ္ပမညာ,ဉာဏ် ကြဉ်သော
သောဘဏ စေတသိက် .... ၁၉-ပါး
ပေါင်း ၃၂-ပါး ယှဉ်၏။

၃။ မဟာဝိပါက် တတိယဒွေ့ဌ—

ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်　　၁၂-ပါး
ဝိရတီ,အပ္ပမညာ ကြဉ်သော
သောဘဏ စေတသိက်　　....　　၂၀-ပါး

ပေါင်း　၃၂-ပါး ယှဉ်၏။

၄။ မဟာဝိပါက် စတုတ္ထဒွေ့ဌ—

ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်　　၁၂-ပါး
ဝိရတီ,အပ္ပမညာ,ဉာဏ် ကြဉ်သော
သောဘဏစေတသိက်　　....　　၁၉-ပါး

ပေါင်း　၃၁-ပါး ယှဉ်၏။

(၃) မဟာကြိယာစိတ် ၈-ခု၌ သင်္ဂဟနည်း ၄-နည်း

၁။ မဟာကြိယာ ပဌမဒွေ့ဌ—

အညသမာန်းစေတသိက်　　....　　၁၃-ပါး
ဝိရတီကြဉ်သော သောဘဏ စေတသိက်　　၂၂-ပါး

ပေါင်း　၃၅-ပါး ယှဉ်၏။

၂။ မဟာကြိယာ ဒုတိယဒွေ့ဌ—

အညသမာန်း စေတသိက်　　....　　၁၃-ပါး
ဝိရတီ,ဉာဏ် ကြဉ်သော သောဘဏ
စေတသိက်　　....　　၂၁-ပါး

ပေါင်း　၃၄-ပါး ယှဉ်၏။

၃။ မဟာကြိယာ တတိယဒွေ၌—
ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် ၁၂-ပါး
ဝိရတီ ကြဉ်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၂-ပါး
ပေါင်း ၃၄-ပါး ယှဉ်၏။

၄။ မဟာကြိယာ စတုတ္ထဒွေ၌—
ပီတိ ကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် ၁၂-ပါး
ဝိရတီ,ဉာဏ်ကြဉ်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၁-ပါး
ပေါင်း ၃၃-ပါး ယှဉ်၏။

(ကာမာဝစရသောဘဏ စိတ် ၂၄-ခုတို့၌
သင်္ဂဟနည်း ၁၂-နည်း ပြီး၏။)

ကဒါစိ-အရ ရံခါယှဉ်ပုံ

မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၌ ဝိရတီ,အပ္ပမညာစေတသိက်တို့ ရံခါယှဉ်ပုံ

သမ္မာဝါစာသည်—လွန်ကျူးအပ်သော ဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ မိစ္ဆာဝါစာ-မှ ရှောင်ကြဉ်သောအခါ ယှဉ်၏၊ မရှောင်ကြဉ်သောအခါ မယှဉ်။

သမ္မာကမ္မန္တသည်— လွန်ကျူးအပ်သောဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ မိစ္ဆာကမ္မန္တ-မှ ရှောင်ကြဉ်သောအခါ ယှဉ်၏၊မရှောင်ကြဉ်သောအခါ မယှဉ်။

သမ္မာအာဇီဝသည်— လွန်ကျူးအပ်သောဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ မိစ္ဆာဝါစာ,မိစ္ဆာကမ္မန္တ တို့ဖြင့် အသက်မွေးမှုမှ ရှောင်ကြဉ်သောအခါ ယှဉ်၏၊ မရှောင်ကြဉ်သောအခါ မယှဉ်။

ကရုဏာသည် — အတိုင်းမသိသော ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ သနားသောအခါ ယှဉ်၏၊ မသနားသော အခါ မယှဉ်။

မုဒိတာသည်— အတိုင်းမသိသော သုခိတသတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်သောအခါ ယှဉ်၏၊ ဝမ်း မမြောက်သောအခါ မယှဉ်။

အသီးအသီး ယှဉ်ပုံ

သမ္မာဝါစာ ယှဉ်ခိုက်	ကြွင်း ၄-ပါး မယှဉ်။
သမ္မာကမ္မန္တ ယှဉ်ခိုက်	ကြွင်း ၄-ပါး မယှဉ်။
သမ္မာအာဇီဝ ယှဉ်ခိုက်	ကြွင်း ၄-ပါး မယှဉ်။
ကရုဏာ ယှဉ်ခိုက်	ကြွင်း ၄-ပါး မယှဉ်။
မုဒိတာ ယှဉ်ခိုက်	ကြွင်း ၄-ပါး မယှဉ်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ မေး။ ။အညသမာန်း, သောဘဏစေတသိက် ၃၈-ခု တို့တွင် အဘယ်စေတသိက်တို့သည် အဘယ် ကာမာဝစရ သောဘဏ စိတ်တို့၌ ယှဉ်၍ အဘယ် ကာမာဝစရ သောဘဏ စိတ်တို့၌ မယှဉ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ။အညသမာန်း ၁၃-ခုနှင့် သောဘဏ စေတသိက် ၂၅-ခု၊ ပေါင်း ၃၈-ခုတို့တွင် ဝိရတီ, အပ္ပမညာ, ဉာဏ်, ပီတိ ကြဉ် ၃၁-ပါးသော စေတသိက်တို့သည် ကာမာဝစရသောဘဏ စိတ် ၂၄-ခုတို့၌ ယှဉ်၏။ မယှဉ်သော ကာမာဝစရသောဘဏစိတ်ကား မရှိပါ။

ဝိရတီစေတသိက်သည်— မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခုတို့၌သာ ယှဉ်၏၊ မဟာဝိပါက်, မဟာကြိယာစိတ်တို့၌ မယှဉ်။

အပ္ပမညာစေတသိက်သည်—မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြိယာစိတ် ၈-ခုတို့၌သာ ယှဉ်၏၊ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ခုတို့၌ မယှဉ်။

ဉာဏ်သည်—ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၁၂-ခုတို့၌သာ ယှဉ်၏၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် စိတ် ၁၂-ခုတို့၌ မယှဉ်။

ပီတိသည်—သောမနဿသဟဂုတ်စိတ် ၁၂-ခုတို့၌သာယှဉ်၏၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၁၂-ခုတို့၌ မယှဉ်။

ထောက်။ ။ဝိရတိ ဉာဏပီတိ စ၊ ပရိတ္တေသု ဝိသေသကာ။

(လေ့ကျင့်ခန်း ပြီး၏။)

(ဃ) မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၅-နည်း။

မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ခုတို့၌—

အညသမာန်း စေတသိက်	၁၃-ပါး
ဝိရတီကြဉ်သော သောဘဏစေတသိက်	၂၂-ပါး
ပေါင်း	၃၅-ပါး ယှဉ်၏။

(မှတ်ချက်။ ။မဟဂ္ဂုတ် စိတ်တို့သည် ပညတ်တရား မဟဂ္ဂုတ်တရားတို့ကိုသာ အာရုံပြုသည်၊ ဝိရတီစေတသိက် ၃-ပါးတို့ကား ရှောင်ကြဉ်အပ်သော ဝိရမိတဗ္ဗတရားတို့ကိုသာ အာရုံပြုသည်၊ အာရုံပြုခြင်းမတူ၍ မယှဉ်။)

၁။ ရူပါဝစရ ပထမဈာန်စိတ်၌—

အညသမာန်း စေတသိက်	၁၃-ပါး
ဝိရတီကြဉ်သော သောဘဏစေတသိက်	၂၂-ပါး
ပေါင်း	၃၅-ပါး ယှဉ်၏။

၂။ ရူပါဝစရ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃-ခု၌ —

ဝိတက်ကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်	၁၂-ပါး
ဝိရတီကြဉ်သော သောဘဏစေတသိက်....	၂၂-ပါး
ပေါင်း	၃၄-ပါး ယှဉ်၏။

၃။ ရူပါဝစရ တတိယဈာန်စိတ် ၃-ခု၌—

ဝိတက်ဝိစာရကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်	၁၁-ပါး
ဝိရတီကြဉ်သော သောဘဏစေတသိက်	၂၂-ပါး
ပေါင်း	၃၃-ပါး ယှဉ်၏။

၄။ ရူပါဝစရ စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၃-ခု၌—

ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိကြဉ်သော
အညသမာန်း စေတသိက် ... ၁၀-ပါး
ဝိရတိကြဉ်သော သောဘဏစေတသိက်.... ၂၂-ပါး

ပေါင်း ၃၂-ပါး ယှဉ်၏။

၅။ ရူပါဝစရပဥ္စမဈာန်စိတ်၃-ခု၊အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ခုတို့၌-

ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိကြဉ်သော
အညသမာန်း စေတသိက် .... ၁၀-ပါး
ဝိရတိ, အပ္ပမညာကြဉ်သော
သောဘဏစေတသိက် .... ၂၀ ပါး

ပေါင်း ၃၀-ပါး ယှဉ်၏။

မှတ်ချက်။ ။မဟဂ္ဂုတ် ပထမဈာန်, ဒုတိယဈာန်, တတိယဈာန်, စတုတ္ထဈာန်တို့၌ အပ္ပမညာ စေတသိက်တို့၏ ရံခါ အသီးသီး ယှဉ်ပုံကို မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခုကဲ့သို့ သိလေ။

(မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၅-နည်း ပြီး၏။)

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ မေး။ ။အညသမာန်း, သောဘဏစေတသိက် ၃၈-တို့တွင် အဘယ်စေတသိက်တို့သည် အဘယ် မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့၌ ယှဉ်၍ အဘယ်မဟဂ္ဂုတ် စိတ်တို့၌ မယှဉ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ။ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း ၁၀-ပါး, ဝိရတီ,အပ္ပမညာ ကြဉ်သော သော-ဘဏစေတသိက် ၂၀-ပါး၊ ပေါင်း ၃၀-တို့သည် မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ခုတို့၌ ယှဉ်၏။ မယှဉ်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ်ကား မရှိ။

ဝိရတီသည် မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇-ခုတို့၌ မယှဉ်။

အပ္ပမညာသည် ရူပါဝစရပဌမဈာန် စိတ် ၃-ခု, ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃-ခု, တတိယဈာန်စိတ် ၃-ခု, စတုတ္ထဈာန် စိတ်၃-ခုတို့၌ ယှဉ်၏။ ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၁၅-ခုတို့၌ မယှဉ်။

ဝိတက်သည် ရူပါဝစရ ပဌမဈာန်စိတ် ၃-ခုတို့၌ ယှဉ်၏။ ဒုတိယဈာန်စိတ်၃-ခု, တတိယဈာန်စိတ် ၃-ခု, စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၃-ခု, ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၁၅-ခုတို့၌ မယှဉ်။

ဝိစာရသည် ရူပါဝစရပဌမဈာန်စိတ် ၃-ခု, ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃-ခုတို့၌ ယှဉ်၏။ တတိယဈာန်စိတ် ၃-ခု, စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၃-ခု, ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၁၅-ခုတို့၌ မယှဉ်။

ပီတိသည် ရူပါဝစရပဌမဈာန်စိတ် ၃-ခု, ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃-ခု, တတိယဈာန်စိတ် ၃-ခုတို့၌ ယှဉ်၏။ စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၃-ခု,ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၁၅-ခုတို့၌ မယှဉ်။

သုခသည် (ဝါ) သောမနဿ ဝေဒနာသည် ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်စိတ် ၃-ခု, ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃-ခု, တတိယဈာန်စိတ် ၃, စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၃-ခု တို့၌ ယှဉ်၏။ ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၁၅-ခုတို့၌ မယှဉ်။

ဥပေက္ခာ ဝေဒနာသည် ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၁၅-ခုတို့၌သာ ယှဉ်၏။ ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်စိတ် ၃-ခု, ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃-ခု, တတိယဈာန်စိတ် ၃-ခု, စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၃-ခုတို့၌ မယှဉ်။

(လေ့ကျင့်ခန်း ပြီး၏။)

(င) လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၅-နည်း

လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုတို့၌—

အညသမာန်းစေတသိက်	....	၁၃-ပါး
အပ္ပမညာကြဉ်သော သောဘဏစေတသိက်	....	၂၃-ပါး
	ပေါင်း	၃၆-ပါး ယှဉ်၏။

၁။ ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၈-ခု၌—

အညသမာန်းစေတသိက်	....	၁၃-ပါး
အပ္ပမညာကြဉ်သော သောဘဏစေတသိက်	....	၂၃-ပါး
	ပေါင်း	၃၆-ပါး ယှဉ်၏။

၂။ ဒုတိယစျာန်စိတ် ၈-ခု၌—

ဝိတက်ကြဉ်သော အညသမာန်း
စေတသိက် .... ၁၂-ပါး

အပ္ပမညာကြဉ်သော
သောဘဏစေတသိက် .... ၂၃-ပါး

ပေါင်း ၃၅-ပါး ယှဉ်၏။

၃။ တတိယစျာန်စိတ် ၈-ခု၌—

ဝိတက်,ဝိစာရကြဉ်သော
အညသမာန်းစေတသိက် .... ၁၁-ပါး

အပ္ပမညာကြဉ်သော
သောဘဏစေတသိက် .... ၂၃-ပါး

ပေါင်း ၃၄-ပါး ယှဉ်၏။

၄။ စတုတ္ထစျာန်စိတ် ၈-ခု၌—

ဝိတက်,ဝိစာရ,ပီတိကြဉ်သော
အညသမာန်းစေတသိက် .... ၁၀-ပါး

အပ္ပမညာကြဉ်သော
သောဘဏစေတသိက် .... ၂၃-ပါး

ပေါင်း ၃၃-ပါး ယှဉ်၏။

၅။ ပဉ္စမစျာန်စိတ် ၈-ခု၌—

ဝိတက်,ဝိစာရ,ပီတိကြဉ်သော
အညသမာန်းစေတသိက် .... ၁၀ပါး

အပ္ပမညာကြဉ်သော
သောဘဏစေတသိက် .... ၂၃-ပါး

ပေါင်း ၃၃-ပါး ယှဉ်၏။

(လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုတို့၌ သင်္ဂဟနည်း ၅-နည်း ပြီး၏။)

(သင်္ဂဟနည်း ၃၃-နည်း ပြီး၏။)

လေ့ကျင့်ခဏ်း

၁။ မေး။ ။အညသမာန်း, သောဘဏစေတသိက် ၃၈-ခုတို့တွင် အဘယ်စေတသိက်တို့သည် အဘယ်လောကုတ္တရာ စိတ်တို့၌ ယှဉ်၍ အဘယ်လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ မယှဉ်ပါသနည်း။

ဖြေ။ ။အညသမာန်း, သောဘဏစေတသိက် ၃၈-ခုတို့တွင် ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်း ၁၀, အပ္ပမညာကြဉ်သော သောဘဏစေတသိက် ၂၃၊ ပေါင်း စေတသိက် ၃၃-ခုတို့သည် လောကုတ္တရာစျာန်စိတ် ၄၀-တို့၌ ယှဉ်၏။ မယှဉ်သော လောကုတ္တရာစိတ် မရှိပါ။

အပ္ပမညာသည် လောကုတ္တရာစိတ် ၄၀-တို့၌ မယှဉ်။

ဝိတက်သည် လောကုတ္တရာပဌမစျာန်စိတ် ၈-ခုတို့၌ ယှဉ်၏။ ဒုတိယစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ တတိယစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ စတုတ္ထစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ ပဉ္စမစျာန်စိတ် ၈-ခုတို့၌ မယှဉ်။

ဝိစာရသည် ပဌမစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ ဒုတိယစျာန်စိတ် ၈-ခုတို့၌ ယှဉ်၏။ တတိယစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ စတုတ္ထစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ ပဉ္စမစျာန်စိတ် ၈-ခုတို့၌ မယှဉ်။

ပီတိသည် ပဌမစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ ဒုတိယစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ တတိယစျာန်စိတ် ၈-ခုတို့၌ ယှဉ်၏။ စတုတ္ထစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ ပဉ္စမစျာန်စိတ် ၈-ခုတို့၌ မယှဉ်။

သုခသည် (ဝါ) သောမနဿဝေဒနာသည် ပဌမစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ ဒုတိယစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ တတိယစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ စတုတ္ထစျာန်စိတ် ၈-ခုတို့၌ ယှဉ်၏။ ပဉ္စမစျာန်စိတ် ၈-ခုတို့၌ မယှဉ်။

ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ပဉ္စမစျာန်စိတ် ၈-ခုတို့၌သာ ယှဉ်၏။ ပဌမစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ ဒုတိယစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ တတိယစျာန်စိတ် ၈-ခု၊ စတုတ္ထစျာန်စိတ် ၈-ခုတို့၌ မယှဉ်။

စေတသိက်ပိုင်း ပြီး၏။

၃-ပကိဏ်းပိုင်း

သင်္ဂဟ ၆-ပါး

၁။ ဝေဒနာသင်္ဂဟ
၂။ ဟေတုသင်္ဂဟ
၃။ ကိစ္စသင်္ဂဟ
၄။ ဒွါရသင်္ဂဟ
၅။ အာရမ္မဏသင်္ဂဟ
၆။ ဝတ္ထုသင်္ဂဟ

၁-ဝေဒနာသင်္ဂဟ

ဝေဒနာကား အနုဘဝနလက္ခဏာအားဖြင့်—

(က) သုခဝေဒနာ
(ခ) ဒုက္ခဝေဒနာ
(ဂ) ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဟူ၍ ၃-ပါးတည်း။

ဣန္ဒြိယဘေဒအားဖြင့်ကား—

(က) သုခဝေဒနာ
(ခ) ဒုက္ခဝေဒနာ
(ဂ) သောမနဿဝေဒနာ
(ဃ) ဒေါမနဿဝေဒနာ
(င) ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဟူ၍ ၅-ပါးတည်း။

(က) သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကား—
သုခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ်စိတ် ၁-ပါးတည်း။

(ခ) ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကား—
ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ်စိတ် ၁-ပါးတည်း။

(ဂ) သောမနဿဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကား—

လောဘမူသောမနဿသဟဂုတ်စိတ်	၄-ပါး
သောမနဿသဟဂုတ်သန္တီရဏစိတ်	၁-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်	၁-ပါး
မဟာကုသိုလ်သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်	၄-ပါး
မဟာဝိပါက်သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်	၄-ပါး
မဟာကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်စိတ်	၄-ပါး
ပထမစျာန်စိတ်	၁၁-ပါး
ဒုတိယစျာန်စိတ်	၁၁-ပါး
တတိယစျာန်စိတ်	၁၁-ပါး
စတုတ္ထစျာန်စိတ်	၁၁-ပါး
ပေါင်း	၆၂-ပါးတည်း။

(ဃ) ဒေါမနဿဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကား—
ဒေါသမူဒွေ ၂-ပါးတည်း။

(င) ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကား—

အကုသိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်	....	၆-ပါး
အဟိတ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်	....	၁၄-ပါး
မဟာကုသိုလ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
မဟာဝိပါက်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
မဟာကြိယာဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
ပဥ္စမဈာန်စိတ်	....	၂၃-ပါး
	ပေါင်း	၅၅-ပါးတည်း။

(ဝေဒနာသင်္ဂဟ ပြီး၏။)

၂-ဟေတုသင်္ဂဟ

ဟိတ် ၆-ပါးကား—

(က) လောဘဟိတ်

(ခ) ဒေါသဟိတ်

(ဂ) မောဟဟိတ်

(ဃ) အလောဘဟိတ်

(င) အဒေါသဟိတ်

(စ) အမောဟဟိတ် တို့တည်း။

အဟိတ်စိတ်တို့ကား—

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	....	၁-ပါး
ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်	....	....	....	၁၀-ပါး
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
သန္တီရဏ	....	....	....	၃-ပါး
ဝုဋ္ဌော (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း)		....	....	၁-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်	....	....	....	၁-ပါး
		ပေါင်း		၁၈-ပါးတည်း။

သဟိတ်စိတ်တို့ကား—

အကုသိုလ်စိတ်	....	....	....	၁၂-ပါး
ကာမာဝစရသောဘဏစိတ်		....	....	၂၄-ပါး
ရူပါဝစရစိတ်	....	....	....	၁၅-ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	....	....	....	၁၂-ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်	....	....	....	၈-ပါး
		ပေါင်း		၇၁-ပါးတည်း။

ကေဟိတ်စိတ်ကား—

မောဟမူဒွေ　....　....　၂-ပါးတည်း။

ဒွိဟိတ်စိတ်ကား——

လောဘမူစိတ်	....	၈-ပါး
ဒေါသမူစိတ်	....	၂-ပါး
မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
မဟာဝိပါက်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
မဟာကြိယာဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
	ပေါင်း	၂၂-ပါးတည်း။

တိဟိတ်စိတ်ကား——

မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
မဟာဝိပါက်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်	....	၄-ပါး
မဟဂ္ဂုတ်စိတ်	....	၂၇-ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်	....	၈-ပါး
	ပေါင်း	၄၇-ပါးတည်း။

အကုသိုလ်ဟိတ် ၃-ပါးကား——

(က) လောဘ
(ခ) ဒေါသ
(ဂ) မောဟတို့တည်း။

ကုသိုလ်ဟိတ် ၃-ပါးကား——

(က) အလောဘ
(ခ) အဒေါသ
(ဂ) အမောဟတို့တည်း။

လေ့ကျင့်ခဏ်း

မေး။　။အောက်ပါစိတ်များ မည်မျှစီ ရှိသည်ကို ပါဠိ ထောက်၍ ကောက်ပြပါ။

(က) အဟိတ်စိတ်　　(ဂ) ဒွိဟိတ်စိတ်
(ခ) ဧကဟိတ်စိတ်　　(ဃ) တိဟိတ်စိတ်

ဖြေ။　။(က) အဟိတ်စိတ် .... ၁၈-ပါး
(ခ) ဧကဟိတ်စိတ် .... ၂-ပါး
(ဂ) ဒွိဟိတ်စိတ် .... ၂၂-ပါး
(ဃ) တိဟိတ်စိတ် ၄၇-ပါး တို့ဖြစ်၏။

ထောက်။　။အဟေတုကာဋ္ဌာရသေက-
ဟေတုကာ ဒွေ ဒွါဝီသတိ။
ဒွိဟေတုကာ မတာ သတ္တ-
စတ္တာလီသ တိဟေတုကာ။

(ဟေတုသင်္ဂဟ ပြီး၏။)

၃-ကိစ္စသင်္ဂဟ

ကိစ္စ ၁၄-ပါးတို့ကား—

၁-ပဋိသန္ဓေကိစ္စ .... ၁-ပါး
၂-ဘဝင်ကိစ္စ .... ၁-ပါး
၃-အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ .... ၁-ပါး
၄-ဒဿနကိစ္စ .... ၁-ပါး

၅-သဝနကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
၆-ဃာယနကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
၇-သာယနကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
၈-ဖုသနကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
၉-သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
၁၀-သန္တီရဏကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
၁၁-ဝုဋ္ဌောကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
၁၂-ဇောကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
၁၃-တဒါရုံကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
၁၄-စုတိကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
		ပေါင်း		၁၄-ပါးတည်း။

ဌာန ၁၀-ပါးကား—

၁-ပဋိသန္ဓေဌာန
၂-ဘဝင်ဌာန
၃-အာဝဇ္ဇန်းဌာန
၄-ပဉ္စဝိညာဏ်ဌာန
၅-သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဌာန
၆-သန္တီရဏဌာန
၇-ဝုဋ္ဌောဌာန
၈-ဇောဌာန
၉-တဒါရုံဌာန
၁၀-စုတိဌာနတို့တည်း။

အသီးသီးကိစ္စတပ်သောစိတ်များ

ပဋိသန္ဓေကိစ္စ, ဘဝင်ကိစ္စ, စုတိကိစ္စတပ်သောစိတ်ကား—

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တီရဏစိတ် .... ၂-ပါး
မဟာဝိပါက်စိတ် .... ၈-ပါး
မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် .... ၉-ပါး

ပေါင်း ၁၉-ပါးတည်း။

အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စတပ်သောစိတ်ကား—

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း .... ၁-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း .... ၁-ပါး

ပေါင်း ၂-ပါးတည်း။

ဒဿနကိစ္စတပ်သောစိတ်ကား—

စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ .... ၂-ပါးတည်း။

သဝနကိစ္စတပ်သောစိတ်ကား—

သောတဝိညာဏ်ဒွေ .... ၂-ပါးတည်း။

ဃာယနကိစ္စတပ်သောစိတ်ကား—

ဃာနဝိညာဏ်ဒွေ .... ၂-ပါးတည်း။

သာယနကိစ္စတပ်သောစိတ်ကား—

ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေ .... ၂-ပါးတည်း။

ဖုသနကိစ္စတပ်သောစိတ်ကား—

ကာယဝိညာဏ်ဒွေ .... ၂-ပါးတည်း။

သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းကိစ္စတပ်သောစိတ်ကား—
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေ .... ၂-ပါးတည်း။

သန္တီရဏကိစ္စတပ်သောစိတ်ကား—
သန္တီရဏစိတ် .... ၃-ပါးတည်း။

ဝုဋ္ဌောကိစ္စတပ်သောစိတ်ကား—
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း .... ၁-ပါးတည်း။

ဇောကိစ္စတပ်သောစိတ်ကား—

ကုသိုလ်စိတ်....	....	....	....	၂၁-ပါး
အကုသိုလ်စိတ်	....	....	....	၁၂-ပါး
အာဝဇ္ဇန်းဒွေကြဉ်ကြိယာစိတ်		....	....	၁၈-ပါး
ဖိုလ်စိတ်	....	....	....	၄-ပါး
		ပေါင်း		၅၅-ပါးတည်း။

တဒါရုံကိစ္စတပ်သောစိတ်ကား—

မဟာဝိပါက် စိတ်	....	....	....	၈-ပါး
သန္တီရဏ စိတ်	....	....	....	၃-ပါး
		ပေါင်း		၁၁-ပါးတည်း။

စိတ်အသီးသီးတို့၌ တပ်သောကိစ္စများ

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တီရဏ စိတ် ၂-ခုသည်—

၁-ပဋိသန္ဓေ ကိစ္စ
၂-ဘဝင် ကိစ္စ

၃-စုတိ　ကိစ္စ
၄-သန္တီရဏ ကိစ္စ
၅-တဒါရုံ　ကိစ္စ အားဖြင့် ၅-ကိစ္စ တပ်၏။

မဟာဝိပါက် စိတ် ၈-ခုသည်—

၁-ပဋိသန္ဓေ ကိစ္စ
၂-ဘဝင်　ကိစ္စ
၃-စုတိ　ကိစ္စ
၄-တဒါရုံ　ကိစ္စ အားဖြင့် ၄-ကိစ္စ တပ်၏။

မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် စိတ် ၉-ခုသည်—

၁-ပဋိသန္ဓေ ကိစ္စ
၂-ဘဝင်　ကိစ္စ
၃-စုတိ　ကိစ္စ အားဖြင့် ၃-ကိစ္စ တပ်၏။

သောမနဿသဟဂုတ်သန္တီရဏ စိတ်သည်—

၁-သန္တီရဏ ကိစ္စ
၂-တဒါရုံ　ကိစ္စ အားဖြင့် ၂-ကိစ္စ တပ်၏။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း စိတ်သည်—

၁-ဝုဋ္ဌော　ကိစ္စ
၂-အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ အားဖြင့် ၂-ကိစ္စ တပ်၏။

ဇော စိတ် ၅၅-ခုသည် ဇောကိစ္စသာ တပ်၏။
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေသည် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းကိစ္စသာ တပ်၏။
ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စသာ တပ်၏။
စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေသည် ဒဿနကိစ္စသာ တပ်၏။
သောတဝိညာဏ်ဒွေသည် သဝနကိစ္စသာ တပ်၏။
ဃာနဝိညာဏ်ဒွေသည် ဃာယနကိစ္စသာ တပ်၏။
ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေသည် သာယနကိစ္စသာ တပ်၏။
ကာယဝိညာဏ်ဒွေသည် ဖုသနကိစ္စသာ တပ်၏။

လေ့ကျင့်ခဏ်း

မေး။ ။အောက်ပါစိတ်များ မည်မျှစီရှိကြသည်ကို ရေတွက်၍ ပြပါ။

(က) တကိစ္စ,တဌာန တပ်သောစိတ်
(ခ) ၂-ကိစ္စ, ၂-ဌာန တပ်သောစိတ်
(ဂ) ၃-ကိစ္စ, ၃-ဌာန တပ်သောစိတ်
(ဃ) ၄-ကိစ္စ, ၄-ဌာန တပ်သောစိတ်
(င) ၅-ကိစ္စ, ၅-ဌာန တပ်သောစိတ်

ဖြေ။ ။(က) ၁-ကိစ္စ, ၁-ဌာန တပ်သောစိတ်ကား—

ဇော စိတ်	....	....	၅၅-ပါး
မနောဓာတ်	....	....	၃-ပါး
ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်	....	....	၁၀-ပါး

ပေါင်း ၆၈-ပါးတည်း။

(ခ) ၂-ကိစ္စ, ၂-ဌာန တပ်သောစိတ်ကား—
သောမနဿသဟဂုတ်သန္တီရဏ .... ၁-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း .... ၁-ပါး

ပေါင်း ၂-ပါးတည်း။

(ဂ) ၃-ကိစ္စ, ၃-ဌာန တပ်သောစိတ်ကား—
မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် .... ၉-ပါးတည်း။

(ဃ) ၄-ကိစ္စ, ၄-ဌာန တပ်သောစိတ်ကား—
မဟာဝိပါက် စိတ် .... ၈-ပါးတည်း။

(င) ၅-ကိစ္စ, ၅-ဌာန တပ်သောစိတ်ကား—
ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တီရဏစိတ် ၂-ပါးတည်း။

ထောက်။ ။အဋ္ဌသဋ္ဌိတထာဒွေ စ၊ နဝါဋ္ဌ ဒွေ ယထာက္ကမံ။
ဧကဒွိတိ စတုပဉ္စ၊ ကိစ္စဋ္ဌာနာနိ နိဒ္ဒိသေ။

(ကိစ္စသင်္ဂဟ ပြီး၏။)

၄-ဒွါရသင်္ဂဟ

ဒွါရ ၆-ပါးကား—

၁။ စက္ခုဒွါရ
၂။ သောတဒွါရ
၃။ ဃာနဒွါရ
၄။ ဇိဝှါဒွါရ
၅။ ကာယဒွါရ
၆။ မနောဒွါရတို့တည်း။

၁။ စက္ခုပသာဒရုပ်သည် စက္ခုဒွါရမည်၏။
၂။ သောတပသာဒရုပ်သည် သောတဒွါရမည်၏။
၃။ ဃာနပသာဒရုပ်သည် ဃာနဒွါရမည်၏။
၄။ ဇိဝှါပသာဒရုပ်သည် ဇိဝှါဒွါရမည်၏။
၅။ ကာယပသာဒရုပ်သည် ကာယဒွါရမည်၏။
၆။ ဘဝင်္ဂပစ္စေ့ဒ ၁၉-ပါးသည် မနောဒွါရမည်၏။
(ဘဝင်စိတ်သည် မနောဒွါရမည်၏)။

ရုပ်ဒွါရကား—

၁။ စက္ခုဒွါရ
၂။ သောတဒွါရ
၃။ ဃာနဒွါရ
၄။ ဇိဝှါဒွါရ
၅။ ကာယဒွါရအားဖြင့် ၅-ပါးတည်း။

နာမ်ဒွါရကား—

၁။ မနောဒွါရတည်း။

ဒွါရအသီးသီးတို့၌ဖြစ်သောစိတ်များ

စက္ခုဒွါရ၌ ဖြစ်ကောင်းသော စိတ်တို့ကား—

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်	....	....	၁-ပါး
စက္ခုဝိညာဏ် ဒွေ	....	....	၂-ပါး
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဒွေ	....	....	၂-ပါး

သန္တီရဏ	စိတ်	....	....	၃-ပါး
ဝုဋ္ဌော	စိတ်	....	....	၁-ပါး
ကာမဇော	စိတ်	....	....	၂၉-ပါး
တဒါရုံကိစ္စတပ်ခိုက်ဖြစ်သော မဟာဝိပါက်	စိတ်	....	....	၈-ပါး
			ပေါင်း	၄၆-ပါးတည်း။

သောတဒွါရ၌ ဖြစ်ကောင်းသော စိတ်တို့ကား—

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း	စိတ်	....	....	၁-ပါး
သောတဝိညာဏ်	ဒွေ	....	....	၂-ပါး
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း	ဒွေ	....	....	၂-ပါး
သန္တီရဏ	စိတ်	....	....	၃-ပါး
ဝုဋ္ဌော	စိတ်	....	....	၁-ပါး
ကာမဇော	စိတ်	....	....	၂၉-ပါး
တဒါရုံကိစ္စတပ်ခိုက်ဖြစ်သော မဟာဝိပါက်	စိတ်	....	....	၈-ပါး
			ပေါင်း	၄၆-ပါးတည်း။

ဃာနဒွါရ၌ ဖြစ်ကောင်းသော စိတ်တို့ကား—

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း	စိတ်	....	....	၁-ပါး
ဃာနဝိညာဏ်	ဒွေ	....	....	၂-ပါး
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း	ဒွေ	....	....	၂-ပါး
သန္တီရဏ	စိတ်	....	....	၃-ပါး

ဝုဋ္ဌော	စိတ်	....	....	၁-ပါး
ကာမဇော	စိတ်	....	....	၂၉-ပါး
တဒါရုံကိစ္စတပ်ခိုက်ဖြစ်သော				
မဟာဝိပါက်	စိတ်	....	....	၈-ပါး
			ပေါင်း	၄၆-ပါးတည်း။

ဇိဝှါဒွါရ၌ ဖြစ်ကောင်းသော စိတ်တို့ကား—

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း	စိတ်	....	....	၁-ပါး
ဇိဝှါဝိညာဏ်	ဒွေ	....	....	၂-ပါး
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း	ဒွေ	....	....	၂-ပါး
သန္တီရဏ	စိတ်	....	....	၃-ပါး
ဝုဋ္ဌော	စိတ်	....	....	၁-ပါး
ကာမဇော	စိတ်	....	....	၂၉-ပါး
တဒါရုံကိစ္စတပ်ခိုက်ဖြစ်သော				
မဟာဝိပါက်	စိတ်	....	....	၈-ပါး
			ပေါင်း	၄၆-ပါးတည်း။

ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်ကောင်းသော စိတ်တို့ကား—

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း	စိတ်	....	....	၁-ပါး
ကာယဝိညာဏ်	ဒွေ	....	....	၂-ပါး
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း	ဒွေ	....	....	၂-ပါး
သန္တီရဏ	စိတ်	....	....	၃-ပါး

ဝုဋ္ဌော   စိတ်   ....   ၁-ပါး
ကာမဇော   စိတ်   ....   ၂၉-ပါး
တဒါရုံကိစ္စတပ်ခိုက်ဖြစ်သော
မဟာဝိပါက်   စိတ်   ....   ၈-ပါး

ပေါင်း   ၄၆-ပါးတည်း။

ပဉ္စဒွါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်ကား—

ကာမ   စိတ်   ၅၄-ပါးတည်း။

မနောဒွါရ၌ဖြစ်သောစိတ်ကား—

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်   ....   ၁-ပါး
ဇော   စိတ်   ....   ၅၅-ပါး
တဒါရုံ   စိတ်   ....   ၁၁-ပါး

ပေါင်း   ၆၇-ပါးတည်း။

ဒွါရမှလွတ်သောစိတ်ကား—

ပဋိသန္ဓေကိစ္စ,ဘဝင်ကိစ္စ,စုတိကိစ္စတပ်ခိုက်
ဖြစ်သော ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တီရဏစိတ်   ၂-ပါး
မဟာဝိပါက်   စိတ်   ....   ၈-ပါး
မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်   စိတ်   ....   ၉-ပါး

ပေါင်း   ၁၉-ပါးတည်း။

တဒွါရ, နှစ်ဒွါရစသည်တို့၌ ဖြစ်နိုင်သောစိတ်များ

တဒွါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်ကား—

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်	....	....	....	၁၀-ပါး
အပ္ပနာဇော	....	....	....	၂၆-ပါး
		ပေါင်း		၃၆-ပါးတည်း။

ငါးဒွါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်ကား—

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်		....	....	၁-ပါး
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း	ဒွေ	....	....	၂-ပါး
		ပေါင်း		၃-ပါးတည်း။

၆-ဒွါရ၌ဖြစ်သောစိတ်ကား—

သောမနဿသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်			....	၁-ပါး
ဝုဋ္ဌော	....	....	....	၁-ပါး
ကာမဇော	....	....	....	၂၉-ပါး
		ပေါင်း		၃၁-ပါးတည်း။

ရံခါ ၆-ဒွါရ၌ ဖြစ်၍ ရံခါ ၆-ဒွါရမှ လွတ်သောစိတ်ကား—

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တီရဏစိတ်			....	၂-ပါး
မဟာဝိပါက်စိတ်		....	....	၈-ပါး
		ပေါင်း		၁၀-ပါးတည်း။

အချင်းခပ်သိမ်း ၆-ဒွါရမှ လွတ်သောစိတ်ကား—

မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် ၉-ပါးတည်း။

လေ့ကျင့်ခဏ်း

မေး။ ။အောက်ပါစိတ်တို့ မည်မျှစီရှိကြောင်းကို ပါဠိထောက်၍ဖြေဆိုပါ။

(က) တဒွါရ၌ဖြစ်သောစိတ်
(ခ) ၅-ဒွါရ၌ဖြစ်သောစိတ်
(ဂ) ၆-ဒွါရ၌ဖြစ်သောစိတ်
(ဃ) ရံခါ ၆-ဒွါရ၌ဖြစ်၍ ရံခါ ၆-ဒွါရမှ လွတ်သောစိတ်
(င) အချင်းခပ်သိမ်း ၆-ဒွါရမှလွတ်သောစိတ်

ဖြေ။ ။(က) တဒွါရ၌ဖြစ်သောစိတ်ကား—

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်	....	....	၁၀-ပါး
အပ္ပနာဇော	....	....	၂၆-ပါး
		ပေါင်း	၃၆-ပါးတည်း။

(ခ) ၅-ဒွါရ၌ဖြစ်သောစိတ်ကား—

မနောဓာတ်	....	၃-ပါးတည်း။

(ဂ) ၆-ဒွါရ၌ဖြစ်သောစိတ်ကား—

သောမနဿသဟဂုတ်သန္တီရဏစိတ်		၁-ပါး
ဝုဋ္ဌော(မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း)	....	၁-ပါး
ကာမဇော	....	၂၉-ပါး
	ပေါင်း	၃၁-ပါးတည်း။

(ဃ) ရုံခါ ၆-ဒွါရဥ္စဖြစ်၍ ရုံခါ ၆-ဒွါရမှလွတ်သော စိတ်ကား—

ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ် ၂-ပါး
မဟာဝိပါက်စိတ် .... ၈-ပါး

ပေါင်း ၁၀-ပါးတည်း။

(င) အချင်းခပ်သိမ်း ၆-ဒွါရမှလွတ်သော စိတ်ကား—
မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် ၉-ပါးတည်း။

ထောက်။ ။**ဧကဒွါရိကစိတ္တာနိ၊ ပဉ္စ ဆဒွါရိကာနိ စ။**
ဆဒွါရိကဝိမုတ္တာနိ၊ ဝိမုတ္တာနိ စ သဗ္ဗထာ။
ဆတ္တိံသတိ တထာ တီဏိ၊ ဧကတ္တိံသ ယထာက္ကမံ။
ဒသဓာ နဝဓာ စေတိ၊ ပဉ္စဓာ ပရိဒီပယေ။

(ဒွါရသင်္ဂဟ ပြီး၏။)

၅-အာရမ္မဏသင်္ဂဟ

အာရုံ ၆-ပါးကား—

၁။ ရူပါရုံ
၂။ သဒ္ဒါရုံ
၃။ ဂန္ဓာရုံ
၄။ ရသာရုံ
၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ
၆။ ဓမ္မာရုံတို့တည်း။

၁။ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်ရသော အဆင်းဟူသမျှ ရူပါယတန သည် ရူပါရုံမည်၏။

၂။ သောတဝိညာဏ်ဖြင့် ကြားရသော အသံဟူသမျှ သဒ္ဒါ ယတနသည် သဒ္ဒါရုံမည်၏။

၃။ ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့် နမ်းရှူရသော အနံ့ဟူသမျှ ဂန္ဓာ ယတနသည် ဂန္ဓာရုံမည်၏။

၄။ ဇိဝှါဝိညာဏ်ဖြင့် လျက်ရသော အရသာဟူသမျှ ရသာ ယတနသည် ရသာရုံမည်၏။

၅။ ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် တွေ့ထိရသော ပထဝီဖောဋ္ဌဗ္ဗ, တေဇောဖောဋ္ဌဗ္ဗ, ဝါယောဖောဋ္ဌဗ္ဗဟု ဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံမည်၏။

၆။ မနောဝိညာဏ်ဖြင့်သာ သိရသော ပသာဒရုပ် ၅-ပါး, သုခုမရုပ် ၁၆-ပါး, စိတ် ၈၉-ပါး, စေတသိက် ၅၂-ပါး, နိဗ္ဗာန်,ပညတ်သည် ဓမ္မာရုံမည်၏။

စိတ်အသီးသီးတို့၏ အာရုံပြုပုံ

၁။ စက္ခုဒွါရိကစိတ် ၄၆-ခုသည် ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏။

၂။ သောတဒွါရိကစိတ် ၄၆-ခုသည် ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၏။

၃။ ဃာနဒွါရိကစိတ် ၄၆-ခုသည် ပစ္စုပ္ပန်ဂန္ဓာရုံကို အာရုံပြု၏။

၄။ ဇိဝှါဒွါရိကစိတ် ၄၆-ခုသည် ပစ္စုပ္ပန်ရသာရုံကို အာရုံပြု၏။

၅။ ကာယဒွါရိကစိတ် ၄၆-ခုသည် ပစ္စုပ္ပန် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၏။

၆။ မနောဒွါရိကစိတ် ၆၇-ခုသည် ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ် ဖြစ်သော စိတ် ၈၉-ပါး, စေတသိက် ၅၂-ပါး, ရုပ် ၂၈-ပါး, ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်, ပညတ်၊ ဤ အာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို ထိုက်သည့်အား လျော်စွာ အာရုံပြု၏။

၇။ ဒွါရဝိမုတ်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိစိတ်များသည် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ် ၃-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

တေသု စက္ခုဝိညာဒီနိ ယထာက္ကမံ
ရူပါဒိဧကေကာရမ္မဏာနေဝ။

၁။ စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေသည် ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏။

၂။ သောတဝိညာဏ်ဒွေသည် ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၏။

၃။ ဃာနဝိညာဏ်ဒွေသည် ပစ္စုပ္ပန်ဂန္ဓာရုံကို အာရုံပြု၏။

၄။ ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေသည် ပစ္စုပ္ပန်ရသာရုံကို အာရုံပြု၏။

၅။ ကာယဝိညာဏ်ဒွေသည် ပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံ ပြု၏။

မနောဓာတုတ္တိကံ ပန ရူပါဒိပဥ္စာရမ္မဏံ။

မနောဓာတ် ၃-ခုသည် ပစ္စုပ္ပန် ပဥ္စာရုံကို အာရုံပြု၏။

သေသာနိ ကာမာဝစရဝိပါကာနိ ဟသနစိတ္တဉ္စေတိ သဗ္ဗထာပိ ကာမာဝစရာရမ္မဏာနေဝ။

သန္တီရဏစိတ်	....	....	....	၃-ပါး
မဟာဝိပါက်စိတ်	....	....	....	၈-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်	....	....	....	၁-ပါး
			ပေါင်း ဤ	၁၂-ပါး

သော စိတ်တို့သည်—ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ်ဖြစ်သော ကာမစိတ် ၅၄-ပါး, စေတသိက် ၅၂-ပါး, ရုပ် ၂၈-ပါး၊ ဤ ကာမအာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

အကုသလာနိစေဝ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တကာမာဝစရ- ဇဝနာနိ စေတိ လောကုတ္တရဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမ္မဏာနိ။

အကုသိုလ်စိတ်	....	....	....	၁၂-ပါး
မဟာကုသိုလ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်	....		....	၄-ပါး
မဟာကြိယာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်	....		....	၄-ပါး
			ပေါင်း ဤ	၂၀-ပါး

သော စိတ်တို့သည်—ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ်ဖြစ်သော လောကီစိတ် ၈၁-ပါး, စေတသိက် ၅၂-ပါး, ရုပ် ၂၈-ပါး, ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော ပညတ်၊ ဤ အာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြုကုန်၏။

ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရကုသလာနိ စေဝ ပဥ္စမဇ္ဈာနသင်္ခါတံ အဘိညာကုသလဥ္စေတိ အရဟတ္တမဂ္ဂဖလဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမ္မဏာနိ။

မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	၄-ပါး
ကုသိုလ်အဘိညာဏ်	၁-ပါး
ပေါင်း ဤ	၅-ပါး

သော စိတ်တို့သည်—ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ်ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သော စိတ် ၈၇-ပါး, စေတသိက် ၅၂-ပါး, ရုပ် ၂၈-ပါး, ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်, ပညတ်၊ ဤ အာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြုကုန်၏။

အဘိညာဏ်စိတ်တို့ အာရုံပြုပုံ

ကုသိုလ် အဘိညာဏ်သည်—

၁။	ဒိဗ္ဗစက္ခု	အဘိညာဏ်
၂။	ဒိဗ္ဗသောတ	အဘိညာဏ်
၃။	ဣဒ္ဓိဝိဓ	အဘိညာဏ်
၄။	စေတောပရိယ	အဘိညာဏ်
၅။	ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ	အဘိညာဏ်
၆။	ယထာကမ္မုပဂ	အဘိညာဏ်
၇။	အနာဂတံသ	အဘိညာဏ်-ဟူ၍

၇-ပါး အပြားရှိ၏။

ထို ၇-ပါးတို့တွင်—

၁။ ဒိဗ္ဗစက္ခု ကုသိုလ်အဘိညာဏ်သည်—ဒူရ, ပဋိစ္ဆန္န, သဏှ,သုခုမဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏။

၂။ ဒိဗ္ဗသောတ ကုသိုလ်အဘိညာဏ်သည်—ဒူရ, ပဋိစ္ဆန္န, သဏှ,သုခုမဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၏။

၃။ ဣဒ္ဓိဝိဓ ကုသိုလ်အဘိညာဏ်သည်—ပါဒက ဖြစ်သော ရူပကုသိုလ် ပဉ္စမဈာန်နှင့် သတ, သဟဿစသော နိမ္မိတရုပ်ကို အာရုံပြု၏။

၄။ စေတောပရိယကုသိုလ် အဘိညာဏ်သည်—လွန်လေပြီးသော ၇-ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သော ၇-ရက်တိုင်အောင် ကာလ ၃-ပါး၌ တည်သော သူတပါးတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ် ကြဉ်သော စိတ် ၈၇-ခုကို အာရုံပြု၏။

၅။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ကုသိုလ် အဘိညာဏ်သည်—ပုဗ္ဗေ နိဝုဋ္ဌဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ် ကြဉ်သော စိတ် ၈၇-ပါး, စေတသိက် ၅၂-ပါး, ရုပ် ၂၈-ပါးဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး,ထိုခန္ဓာ ၅-ပါးမှ အစဉ်လျှောက်၍ သိအပ်သော နိဗ္ဗာန်, အမည်, အမျိုးစသော ပညတ်၊ ဤအာရုံ ၆-ပါးကို အာရုံပြု၏။

၆။ ယထာကမ္မုပဂ ကုသိုလ် အဘိညာဏ်သည်—အတိတ်ဖြစ်သော လောကီကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို အာရုံပြု၏။

၇။ အနာဂတံသ ကုသိုလ် အဘိညာဏ်သည်—အနာဂတ် ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ် ကြဉ်သော စိတ် ၈၇-ပါး, စေတသိက် ၅၂-ပါး, ရုပ် ၂၈-ပါး ဟု ဆိုအပ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ ထိုခန္ဓာ ၅-ပါးမှ အစဉ်လျှောက်၍ သိအပ်သော နိဗ္ဗာန်, အမည်, အမျိုးစသော ပညတ်၊ ဤအာရုံ ၆-ပါးကို အာရုံ ပြု၏။

ကြိယာစိတ်နှင့် ကြိယာအဘိညာဏ်တို့ အာရုံပြုပုံ

ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရကြိယာနိ စေဝ ကြိယာ-ဘိညာဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဉ္စေတိ သဗ္ဗထာပိ သဗ္ဗာရမ္မဏာနိ။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	၁-ပါး
မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်	၄-ပါး
ကြိယာအဘိညာဏ်	၁-ပါး
ပေါင်း ဤ	၆-ပါး

သော စိတ်တို့သည်—ပစ္စုပ္ပန်,အတိတ်, အနာဂတ်ဖြစ်သော စိတ် ၈၉-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ ရုပ် ၂၈-ပါး၊ ကာလဝိမုတ် ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်, ပညတ်၊ ဤအာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တပါးပါး ကို အာရုံပြု၏။

ကြိယာအဘိညာဏ်သည်—

၁-ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဏ်

၂-ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဏ်

၃-ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဏ်

၄-စေတောပရိယ　　အဘိညာဏ်
၅-ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ　　အဘိညာဏ်
၆-ယထာကမ္မုပဂ　　အဘိညာဏ်
၇-အနာဂတံသ　　အဘိညာဏ်ဟူ၍ ၇-ပါး အပြားရှိ၏။

ထို ၇-ပါးတို့တွင်—

၁။ ဒိဗ္ဗစက္ခုကြိယာ အဘိညာဏ်သည်—ဒူရ, ပဋိစ္ဆန္န, သဏှ, သုခုမဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏။

၂။ ဒိဗ္ဗသောတကြိယာ အဘိညာဏ်သည်— ဒူရ, ပဋိစ္ဆန္န, သဏှ, သုခုမဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန် သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၏။

၃။ ဣဒ္ဓိဝိဓကြိယာ အဘိညာဏ်သည်—ပါဒကဖြစ်သော ရူပကြိယာ ပဥ္စမဈာန်, သတ, သဟဿ စသော နိမ္မိတရုပ်ကို အာရုံပြု၏။

၄။ စေတောပရိယကြိယာ အဘိညာဏ်သည်—လွန်လေပြီးသော ၇-ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သော ၇-ရက်တိုင်အောင် ကာလ ၃-ပါး၌ တည်သော သူတပါးတို့၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော စိတ် ၈၉-ခုကိုအာရုံပြု၏။

၅။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ကြိယာ အဘိညာဏ်သည်— ပုဗ္ဗေနိဝုတ္ထဖြစ်သော စိတ် ၈၉-ပါး၊ စေတသိက်

၅၂-ပါး၊ရုပ် ၂၈-ပါးဟု ဆိုအပ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ ထိုခန္ဓာ ၅-ပါးမှ အစဉ်လျှောက်၍ သိအပ်သော နိဗ္ဗာန်၊ အမည်,အမျိုးစသော ပညတ်၊ဤအာရုံ ၆-ပါးကို အာရုံပြု၏။

၆။ ယထာကမ္မုပဂကြိယာ အဘိညာဏ်သည် — အတိတ်ဖြစ်သော လောကီကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို အာရုံပြု၏။

၇။ အနာဂတံသကြိယာ အဘိညာဏ်သည်—အနာဂတ်ဖြစ်သော စိတ် ၈၉-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ ရုပ် ၂၈-ပါးဟု ဆိုအပ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ ထိုခန္ဓာ၅-ပါးမှ အစဉ်လျှောက်၍ သိအပ်သော နိဗ္ဗာန်၊ အမည်, အမျိုးစသော ပညတ်၊ ဤအာရုံ ၆-ပါးကို အာရုံပြု၏။

အရူပဒုတိယနှင့် စတုတ္ထစိတ်တို့ အာရုံပြုပုံ

အာရုပ္ပေသု ဒုတိယစတုတ္ထာနိ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏာနိ။

၁။ ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသိုလ် ဝိပါက်သည်— အတိတ်ဖြစ်သော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ကို အာရုံပြု၏။

၂။ ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာသည်— အတိတ်ဖြစ်သော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်, ကြိယာ ၂-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

၃။ နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်,ဝိပါက်သည်--အတိတ်ဖြစ်သော အာကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်ကို အာရုံပြု၏။

၄။ နေဝသညာ နာသညာယတနကြိယာသည်--အတိတ်ဖြစ်သော အာကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်, ကြိယာ ၂-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

ရူပါဝစရစိတ်တို့အာရုံပြုပုံ

သေသာနိ မဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ သဗ္ဗာနိပိ ပညတ္တာရမ္မဏာနိ။

၁။ ရူပါဝစရပထမဈာန်စိတ် ၃-ခုသည်—

ကသိုဏ်းပညတ်	၁၀-ပါး
အသုဘ ပညတ်	၁၀-ပါး
ကာယဂတာသတိ၏အာရုံဖြစ်သော ဆံပင် အစရှိသော ကာယကောဋ္ဌာသပညတ်	၁-ပါး
အာနာပါနသတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက် ဝင်သက်ပညတ်	၁-ပါး
မေတ္တာ၏ အာရုံဖြစ်သော ခပ်သိမ်းသော သုခိတ, ဒုက္ခိတ သတ္တဝါပညတ်	၁-ပါး
ကရုဏာ၏အာရုံဖြစ်သော ခပ်သိမ်းသော ဒုက္ခိတသတ္တဝါ ပညတ်	၁-ပါး
မုဒိတာ၏ အာရုံဖြစ်သော ခပ်သိမ်းသော သုခိတသတ္တဝါ ပညတ်	၁-ပါး
ဤ	၂၅-ပါး

သော ပညတ်အာရုံတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံ ပြု၏။

၂။ ရူပါဝစရ ဒုတိယစျာန် စိတ် ၃-ခု
။ တတိယစျာန် စိတ် ၃-ခု
။ စတုတ္ထစျာန် စိတ် ၃-ခုသည်—
ကသိုဏ်းပညတ် .... ၁၀-ပါး
အာနာပါနသတိ၏အာရုံဖြစ်သော
ထွက်သက်ဝင်သက်ပညတ် .... ၁-ပါး
မေတ္တာ၏အာရုံဖြစ်သောခပ်သိမ်းသော
သုခိတ,ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ် .... ၁-ပါး
ကရုဏာ၏အာရုံဖြစ်သော ခပ်သိမ်းသော
ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ် .... ၁-ပါး
မုဒိတာအာရုံဖြစ်သော ခပ်သိမ်းသော
သုခိတသတ္တဝါပညတ် .... ၁-ပါး

ဤ ၁၄-ပါး
သော ပညတ်အာရုံတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံ ပြု၏။

၃။ ရူပါဝစရပဉ္စမစျာန်စိတ် ၃-ခုသည်—
ကသိုဏ်းပညတ် .... ၁၀-ပါး
အာနာပါနသတိ၏အာရုံဖြစ်သော
ထွက်သက်ဝင်သက်ပညတ် .... ၁-ပါး
ဥပေက္ခာ၏အာရုံဖြစ်သော ခပ်သိမ်းသော
သတ္တဝါပညတ် .... ၁-ပါး

ဤ ၁၂-ပါး
သော ပညတ်အာရုံတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံ ပြု၏။

အရူပါဝစရပထမနှင့်တတိယစိတ်တို့ အာရုံပြုပုံ

အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်၃-ခုသည်—အာကာသကသိုဏ်းသည် ကြဉ်အပ်သော ကသိုဏ်း ၉-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို ခွါ၍ ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြု၏။

အာကိဉ္စညာယတနစိတ် ၃-ခုသည်—အာကာသာနဉ္စာယတနစျာန်၏ မရှိခြင်း တည်းဟူသော နတ္ထိဘာဝပညတ်ကို အာရုံပြု၏။

လောကုတ္တရာစိတ်တို့ အာရုံပြုပုံ

လောကုတ္တရစိတ္တာနိ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာနိတိ။

လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုသည်—နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၏။

အာရုံအသီးသီးတို့ကို ကေန်အာရုံပြုသောစိတ်များ

ပဉ္စဝီသ ပရိတ္တမှိ၊ ဆစိတ္တာနိ မဟဂ္ဂတေ။
ဧကဝီသတိ ဝေါဟာရေ၊ အဋ္ဌ နိဗ္ဗာနဂေါစရေ။

ကာမအာရုံကိုသာ အာရုံပြုသောစိတ် ၂၅-ပါး ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-ပါး၊ မနောဓာတ် ၃-ပါး၊ သန္တီရဏစိတ် ၃-ပါး၊မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ် ၁-ပါး၊ ပေါင်း ဤ ၂၅-ပါးသော စိတ်တို့သည် ကာမအာရုံကိုသာ အာရုံပြုကုန်၏။

မဟဂ္ဂုတ် အာရုံကိုသာ အာရုံပြုသောစိတ် ၆-ပါး — ဝိညာဏဥ္စာယတနစိတ် ၃-ပါး၊ နေဝသညာနာသညာ ယတနစိတ်၃-ပါး၊ ပေါင်း ဤ ၆-ပါးသော စိတ်တို့သည် မဟဂ္ဂုတ်အာရုံကိုသာ အာရုံပြုကုန်၏။

ပညတ်ကိုသာ အာရုံပြုသောစိတ် ၂၁-ပါး။ ။အဘိညာဏ်ဒွေမှ တပါး ရူပစိတ် ၁၅-ပါး၊ အာကာသာနဥ္စာယတနစိတ် ၃-ပါး၊ အာကိဥ္စညာယတနစိတ် ၃-ပါး၊ ပေါင်း ဤ ၂၁-ပါးသော စိတ်တို့သည် ပထဝီကသိုဏ်း အစရှိသော ၂၈-ပါးသော ပညတ်အာရုံကိုသာ အာရုံပြုကုန်၏။

နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရုံပြုသောစိတ် ၈-ပါး။ ။လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုသည် နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရုံပြုကုန်၏။

အနေကန်အာရုံပြုစိတ်များ

ဝိသာနုတ္တရမုတ္တမို၊ အဂ္ဂမဂ္ဂဖလုဇ္ဈိတော။
ပဥ္စ သဗ္ဗတ္ထ ဆစ္စေတိ၊ သတ္တဓာ တတ္ထ သင်္ဂဟော။

လောကီနှင့်ပညတ်အာရုံ ၆-ပါးကို အာရုံပြုသောစိတ် ၂၀-ပါး — အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး၊ မဟာကုသိုလ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၊ မဟာကြိယာဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၊ ပေါင်း ဤ ၂၀-ပါးသော စိတ်တို့သည်—ပစ္စုပ္ပန်,အတိတ်,အနာဂတ် ဖြစ်သော လောကီစိတ် ၈၁-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ ရုပ် ၂၈-ပါး၊ ကာလ

ဝိမုတ်ဖြစ်သော ပညတ် ၁-ပါး၊ ဤအာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြုကုန်၏။

လောကီ, အရဟတ္တမဂ်, ဖိုလ်ကြဉ်သော လောကုတ္တရာ, ပညတ်အာရုံ ၆-ပါးကို အာရုံပြုသောစိတ် ၅-ပါး မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ် ၄-ပါး၊ ကုသိုလ် အဘိဉာဏ် ၁-ပါး၊ ပေါင်း ဤ ၅-ပါးသော စိတ်တို့သည်—ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ်ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သော စိတ် ၈၇-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ ရုပ် ၂၈-ပါး၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်, ပညတ်၊ ဤအာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြုကုန်၏။

အလုံးစုံသော အာရုံ ၆-ပါးတို့ကို အာရုံပြုသောစိတ် ၆-ပါး မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁-ပါး၊ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ပါး၊ ကြိယာ အဘိဉာဏ် ၁-ပါး၊ ပေါင်း ဤ ၆-ပါးသော စိတ်တို့သည် ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ်ဖြစ်သောစိတ် ၈၉-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ ရုပ် ၂၈-ပါး၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်, ပညတ်၊ ဤအာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြုကုန်၏။

အာရုံဖြင့်မှတ်၍ အာရမ္မဏိက သရုပ်ခွဲနည်း

ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်ကား—

စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေ	၂-ပါး
မနောဓာတ်	၃-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	၁-ပါး

ကာမဇော	....	....	....	၂၉-ပါး
တဒါရုံ	....	....	....	၁၁-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
		ပေါင်း		၄၈-ပါးတည်း။

ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်ကား—

သောတဝိညာဏ်ဒွေ		....	....	၂-ပါး
မနောဓာတ်	....	....	....	၃-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	....	၁-ပါး
ကာမဇော	....	....	....	၂၉-ပါး
တဒါရုံ	....	....	....	၁၁-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
		ပေါင်း		၄၈-ပါးတည်း။

ပစ္စုပ္ပန်ဂန္ဓာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်ကား—

ဃာနဝိညာဏ်ဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
မနောဓာတ်	....	....	....	၃-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	....	၁-ပါး
ကာမဇော	....	....	....	၂၉-ပါး
တဒါရုံ	....	....	....	၁၁-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	...	၂-ပါး
		ပေါင်း		၄၈-ပါးတည်း။

ပစ္စုပ္ပန်ရသာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်ကား—

ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
မနောဓာတ်	....	....	....	၃-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	....	၁-ပါး
ကာမဇော	....	....	....	၂၉-ပါး
တဒါရုံ	....	....	....	၁၁-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
		ပေါင်း		၄၈-ပါးတည်း။

ပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်ကား—

ကာယဝိညာဏ်ဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
မနောဓာတ်	....	....	....	၃-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	....	၁-ပါး
ကာမဇော	....	....	....	၂၉-ပါး
တဒါရုံ	....	....	....	၁၁-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
		ပေါင်း		၄၈-ပါးတည်း။

ကာမစိတ် ၅၄-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ ပစ္စုပ္ပန်ပဉ္စာရုံ ကြဉ်သောရုပ် ၂၈-ပါး၊ ဤကာမအာရုံ ၆-ပါးကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်ကား—

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	....	၁-ပါး

ကာမဇော	....	....	....	၂၉-ပါး
တဒါရုံ	....	....	....	၁၁-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
		ပေါင်း		၄၃-ပါးတည်း။

ရူပစိတ် ၁၅-ပါး၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ်, ကြိယာနှင့် အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ် ကြိယာကြဉ်သော အရူပ စိတ် ၈-ပါး၊ နာမက္ခန္ဓာဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်ကား—

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	....	၁-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော ကာမဇော			....	၂၈-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
		ပေါင်း		၃၁-ပါးတည်း။

အာကာသာနဉ္စာယတနကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာ ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်ကား—

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	....	၁-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော ကာမဇော			....	၂၈-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
ဝိညာဏာဉ္စာယတနကုသိုလ်		....	....	၁-ပါး
ဝိညာဏာဉ္စာယတနဝိပါက်		....	....	၁-ပါး
ဝိညာဏာဉ္စာယတနကြိယာ		....	....	၁-ပါး
		ပေါင်း		၃၄-ပါးတည်း။

အာကာသာနဉ္စာယတနကြိယာ နာမက္ခန္ဓာ ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်ကား—

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	၁-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော ကာမဇော		....	၂၈-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	၂-ပါး
ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာ	....	....	၁-ပါး

ပေါင်း ၃၂-ပါးတည်း။

အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာ ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်ကား—

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	၁-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော ကာမဇော		....	၂၈-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	၂-ပါး
နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်		....	၁-ပါး
နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါက်		....	၁-ပါး
နေဝသညာနာသညာယတနကြိယာ		....	၁-ပါး

ပေါင်း ၃၄-ပါးတည်း။

အာကိဉ္စညာယတနကြိယာ နာမက္ခန္ဓာ ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်ကား—

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	၁-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော ကာမဇော		....	၂၈-ပါး
အဘိညာဏ် ဒွေ	....	....	၂-ပါး
နေဝသညာနာသညာယတနကြိယာ		....	၁-ပါး

ပေါင်း ၃၂-ပါးတည်း။

အောက်မင်္ဂ ၃-ခု, အောက်ဖိုလ် ၃-ခု နာမက္ခန္ဓာ ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်ကား—

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	၁-ပါး
မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
အဘိညာဏ် ဒွေ	....	၂-ပါး
	ပေါင်း	၁၁-ပါးတည်း။

အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ် နာမက္ခန္ဓာ ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်ကား—

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	၁-ပါး
မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
ကြိယာအဘိညာဏ်	....	၁-ပါး
	ပေါင်း	၆-ပါးတည်း။

နိဗ္ဗာန်ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်ကား—

လောကုတ္တရာစိတ်	....	၈-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	၁-ပါး
မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	....	၄-ပါး
အဘိညာဏ် ဒွေ	....	၂-ပါး
	ပေါင်း	၁၉-ပါးတည်း။

ပညတ်ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်ကား—

အဘိညာဏ်ဒွေမှတပါး ရူပစိတ်	....	၁၅-ပါး
အာကာသာနဥ္စာယတနစိတ်	....	၃-ပါး
အာကိဥ္စညာယတနစိတ်	....	၃-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	၁-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော ကာမဇော	....	၂၈-ပါး
အဘိညာဏ် ဒွေ	....	၂-ပါး
	ပေါင်း	၅၂-ပါးတည်း။

လေ့ကျင့်ခဏ်း

အာရုံ အာရမ္မဏိကခွဲနည်း

၁။ မေး။ ။အောက်ပါတရားများကို ခွဲပြပါ။

(က) အာရုံသာမည်၍ အာရမ္မဏိက မမည်သောတရား။
(ခ) အာရမ္မဏိကသာမည်၍ အာရုံမမည်သောတရား။
(ဂ) အာရုံလည်းမည် အာရမ္မဏိကလည်း မည်သော တရား။
(ဃ) အာရုံလည်းမမည်၊အာရမ္မဏိကလည်း မမည်သော တရား။

ဖြေ။ ။(က) ရုပ်-၂၈,နိဗ္ဗာန်,ပညတ်။
(ခ) မရှိ။
(ဂ) စိတ်,စေတသိက်။
(ဃ) မရှိ။

မူလတန်း ဂ—ပ-မ-ဗ-သ-စ

၂။ မေး။ ။အောက်ပါစိတ်များကို ခွဲခြား၍ကောက်ပြပါ။

(က) နာမ်အာရုံကိုသာ အာရုံပြုသောစိတ်။
(ခ) ရုပ်အာရုံကိုသာ အာရုံပြုသောစိတ်။
(ဂ) နာမ်ရုပ်နှစ်ပါးကိုသာ အာရုံပြုသောစိတ်။
(ဃ) နာမ်, ရုပ်, ပညတ် ၃-ပါးကို အာရုံပြုသောစိတ်။

ဖြေ။ ။(က) ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ် .... ၃-ပါး
နေဝသညာနာသညာယတနစိတ် .... ၃-ပါး
လောကုတ္တရာစိတ် .... ၈-ပါး

ပေါင်း ၁၄-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ထောက်။ ။ဆ စိတ္တာနိ မဟဂ္ဂတေ၊ အဋ္ဌ နိဗ္ဗာန-ဂေါစရေ။

(ခ) ဒွေ ပဉ္စဝိညာဏ် .... ၁၀-ပါး
မနောဓာတ် .... ၃-ပါး

ပေါင်း ၁၃-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ထောက်။ ။**တေသု စက္ခုဝိညာဏာဒိနိ ယထာက္ကမံ ရူပါဒိကေကာရမ္မဏာနေဝ။**
မနောဓာတုတ္တိကံ ပန ရူပါဒိပဉ္စာရမ္မဏံ။

(ဂ) တဒါရုံစိတ် .... ၁၁-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ် .... ၁-ပါး

ပေါင်း ၁၂-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ထောက်။ ။**သေသာနိ ကာမာဝစရဝိပါကာနိ ဟသနစိတ္တဥ္စေတိ သဗ္ဗထာပိ ကာမာဝစရာရမ္မဏာနေဝ။**

(ဃ) မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း .... ၁-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သောကာမ-
ဇော .... ၂၈-ပါး
အဘိညာဏ် ဒွေ .... ၂-ပါး

ပေါင်း ၃၁-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ထောက်။ ။**ဝိသာနုတ္တရမုတ္တမှိ၊ အဂ္ဂမဂ္ဂဖလုဇ္ဈိတေ။ ပဥ္စ သဗ္ဗတ္ထ ဆစ္စေတိ။**

အာရုံ ၄-မျိုးကား

၁။ ကာမအာရုံ
၂။ မဟဂ္ဂုတ်အာရုံ
၃။ အပ္ပမာဏအာရုံ
၄။ ပညတ်အာရုံ တို့တည်း။

၁။ ကာမအာရုံကား—

ကာမစိတ်	....	....	.... ၅၄-ပါး
စေတသိက်	....	....	.... ၅၂-ပါး
ရုပ်	....	....	၂၈-ပါးတည်း။

၂။ မဟဂ္ဂုတ်အာရုံကား—

မဟဂ္ဂုတ်စိတ်	....	....	.... ၂၇-ပါး
စေတသိက်	....	....	၃၅-ပါးတည်း။

၃။ အပ္ပမာဏအာရုံကား—
လောကုတ္တရာစိတ် .... ၈-ပါး
စေတသိက် .... ၃၆-ပါး
နိဗ္ဗာန် .... တည်း။

၄။ ပညတ်အာရုံကား—
သဒ္ဒပညတ် ....
အတ္ထပညတ် .... တည်း။

လေ့ကျင့်ခဏ်း

၁။ မေး။ ။အောက်ပါစိတ်များကို ခွဲခြား၍ ကောက်ပြပါ။

(က) ကာမအာရုံကို ကေန်, အနေကန် အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်။

(ခ) မဟဂ္ဂုတ်အာရုံကို ကေန်, အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်။

(ဂ) အပ္ပမာဏအာရုံကို ကေန်,အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်။

(ဃ) ပညတ်အာရုံကို ကေန်, အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်။

ဖြေ။ ။(က) ကာမအာရုံကို ကေန်အာရုံပြုသော စိတ်ကား—

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် .... ၁၀-ပါး
မနောဓာတ် .... ၃-ပါး

သန္တီရဏစိတ် .... ၃-ပါး
မဟာဝိပါက်စိတ် .... ၈-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ် .... ၁-ပါး

ပေါင်း ၂၅-ပါးတည်း။

အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ်ကား—

အကုသိုလ်စိတ် .... ၁၂-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း .... ၁-ပါး
မဟာကုသိုလ်စိတ် .... ၈-ပါး
မဟာကြိယာစိတ် .... ၈-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ .... ၂-ပါး

ပေါင်း ၃၁-ပါးတည်း။

(ခ) မဟဂ္ဂုတ်အာရုံကို ကေန်အာရုံပြုသောစိတ်ကား-

ဝိညာဏဥ္စာယတနစိတ် .... ၃-ပါး
နေဝသညာ နာသညာယတနစိတ် .... ၃-ပါး

ပေါင်း ၆-ပါးတည်း။

အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ်ကား—

အကုသိုလ်စိတ် .... ၁၂-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း .... ၁-ပါး
မဟာကုသိုလ်စိတ် .... ၈-ပါး
မဟာကြိယာစိတ် .... ၈-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ .... ၂-ပါး

ပေါင်း ၃၁-ပါးတည်း။

(ဂ) အပ္ပမာဏအာရုံ(လောကုတ္တရာအာရုံကို)ကေန် အာရုံပြုသော စိတ်ကား—

လောကုတ္တရာစိတ်	....	၈-ပါးတည်း။

အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်ကား—

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	၁-ပါး
မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်		....	၄-ပါး
မဟာကြိယာဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ်		....	၄-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	၂-ပါး
		ပေါင်း	၁၁-ပါးတည်း။

(ဃ) ပညတ်ကို ကေန်အာရုံပြုသောစိတ်ကား—

ရူပစိတ်	....	....	၁၅-ပါး
အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်		....	၃-ပါး
အာကိဉ္စညာယတနစိတ်	....	....	၃-ပါး
		ပေါင်း	၂၁-ပါးတည်း။

အနေကန်အာရုံပြုသော စိတ်ကား—

အကုသိုလ်စိတ်	....	....	၁၂-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	၁-ပါး
မဟာကုသိုလ်စိတ်	....	....	၈-ပါး
မဟာကြိယာစိတ်	....	....	၈-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	၂-ပါး
		ပေါင်း	၃၁-ပါးတည်း။

တနည်း အာရုံ ၄-မျိုးကား—

၁။ အတိတ်အာရုံ
၂။ အနာဂတ်အာရုံ
၃။ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံ
၄။ ကာလဝိမုတ်အာရုံတို့တည်း။

၁။ အတိတ်အာရုံကား—

အတိတ်ဖြစ်သောစိတ်	....	၈၉-ပါး
စေတသိက်	....	၅၂-ပါး
ရုပ်	....	၂၈-ပါးတည်း။

၂။ အနာဂတ်အာရုံကား—

အနာဂတ်ဖြစ်သောစိတ်	....	၈၉-ပါး
စေတသိက်	....	၅၂-ပါး
ရုပ်	....	၂၈-ပါးတည်း။

၃။ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကား —

ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သောစိတ်	....	၈၉-ပါး
စေတသိက်	....	၅၂-ပါး
ရုပ်	....	၂၈-ပါးတည်း။

၄။ ကာလဝိမုတ်အာရုံကား—

နိဗ္ဗာန်, ပညတ်တည်း။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ မေး။ ။အောက်ပါ စိတ်များကို ခွဲပြပါ။

(က) အတိတ်အာရုံကို ကေန်, အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်

(ခ) အနာဂတ်အာရုံကို ကေန်, အနေကန် အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်

(ဂ) ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကို ကေန်, အနေကန် အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်

(ဃ) ကာလဝိမုတ်အာရုံကိုကေန်, အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်

ဖြေ။ ။(က) အတိတ်အာရုံကို ကေန် အာရုံပြုသော စိတ်ကား—

ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ်	....	၃-ပါး
နေဝသညာနာသညာယတနစိတ်	....	၃-ပါး
	ပေါင်း	၆-ပါးတည်း။

အနေကန်အာရုံပြုသော စိတ်ကား—

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	၁-ပါး
ကာမဇော	....	....	၂၉-ပါး
တဒါရုံ	....	....	၁၁-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	၂-ပါး
		ပေါင်း	၄၃-ပါးတည်း။

(ခ) အနာဂတ်အာရုံကို ကေန်အာရုံပြုသောစိတ်ကား—
.... မရှိ

အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်ကား—
(အတိတ် အနေကန်အာရုံပြုသောစိတ် ၄၃-ပါးတို့ပင်တည်း)

(ဂ) ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကို ကေန်အာရုံပြုသောစိတ်ကား—
ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် .... ၁၀-ပါး
မနောဓာတ် .... ၃-ပါး

ပေါင်း ၁၃-ပါးတည်း။

အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ်ကား—
(အတိတ် အနေကန်အာရုံပြုသောစိတ် ၄၃-ပါးတို့ပင်တည်း)

(ဃ) ကာလဝိမုတ်အာရုံကို ကေန်အာရုံပြုသောစိတ်ကား—
အဘိညာဏ်ဒွေမှတပါး ရူပစိတ် .... ၁၅-ပါး
အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ် .... ၃-ပါး
အာကိဉ္စညာယတနစိတ် .... ၃-ပါး
လောကုတ္တရာစိတ် .... ၈-ပါး

ပေါင်း ၂၉-ပါးတည်း။

အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ်ကား—
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း .... ၁-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော ကာမဇော .... ၂၈-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ .... ၂-ပါး

ပေါင်း ၃၁-ပါးတည်း။

တနည်း အာရုံ ၄-မျိုးကား—

၁-အဇ္ဈတ္တ အာရုံ
၂-ဗဟိဒ္ဓ အာရုံ
၃-အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓအာရုံ
၄-အဇ္ဈတ္တ, ဗဟိဒ္ဓ,အာရုံမဟုတ်သော အာရုံတို့တည်း။

၁။ အဇ္ဈတ္တ အာရုံကား—

အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်သောစိတ် .... ၈၉-ပါး
စေတသိက် .... ၅၂-ပါး
ရုပ် .... ၂၈-ပါးတို့တည်း။

၂။ ဗဟိဒ္ဓအာရုံကား—

ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ဖြစ်သောစိတ် .... ၈၉-ပါး
စေတသိက် .... ၅၂-ပါး
ရုပ် .... ၂၈-ပါး
နိဗ္ဗာန် .... တို့တည်း။

၃။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ အာရုံကား—

အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ဖြစ်သော
စိတ် .... ၈၉-ပါး
စေတသိက် .... ၅၂-ပါး
ရုပ် .... ၂၈-ပါးတို့တည်း။

၄။ အဇ္ဈတ္တ,ဗဟိဒ္ဓ, အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ အာရုံ မဟုတ်သော အာရုံကား—

နတ္ထိဘောပညတ်တည်း။

လေ့ကျင့်ခဏ်း

၁။ မေး။ ။အောက် ဖော်ပြပါ စိတ်များကို ခွဲခြား၍ ကောက်ပြပါ။

(က) အဇ္ဈတ္တအာရုံကို ကေန်, အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်။

(ခ) ဗဟိဒ္ဓအာရုံကို ကေန်, အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်။

(ဂ) အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓအာရုံကို ကေန်, အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်။

(ဃ) အဇ္ဈတ္တ, ဗဟိဒ္ဓ, အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ အာရုံမှတပါး နတ္ထိဘောပညတ်ကို ကေန်, အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုသောစိတ်။

၂။ ဖြေ။ ။(က) အဇ္ဈတ္တအာရုံကို ကေန် အာရုံပြုသောစိတ်ကား—

ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ်	....	၃-ပါး
နေဝသညာနာသညာယတနစိတ်	....	၃-ပါး
	ပေါင်း	၆-ပါးတည်း။

အနေကန်အာရုံပြုသောစိတ်ကား—

ကာမစိတ်	....	....	.... ၅၄-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	.... ၂-ပါး
		ပေါင်း	၅၆-ပါးတည်း။

(ခ) ဗဟိဒ္ဓအာရုံကို ကေန်အာရုံပြုသောစိတ်ကား—

အဘိညာဏ်ဒွေမှတပါး ရူပစိတ်		.... ၁၅-ပါး
အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်		.... ၄-ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်	....	.... ၈-ပါး
	ပေါင်း	၂၆-ပါးတည်း။

အနေကန်အာရုံပြုသောစိတ်ကား—

ကာမစိတ်	....	....	.... ၅၄-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	.... ၂-ပါး
		ပေါင်း	၅၆-ပါးတည်း။

(ဂ) အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ အာရုံကို ဧကန်အာရုံပြုသော စိတ်ကား—

.... မရှိ။

အနေကန်အာရုံပြုသောစိတ်ကား—

ကာမစိတ်	....	....	.... ၅၄-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	....	....	.... ၂-ပါး
		ပေါင်း	၅၆-ပါးတည်း။

(ဃ) နုတ္တိဘောပညတ်ကို ကေန် အာရုံပြုသော စိတ်ကား—

အာကိဉ္စညာယတနစိတ်　　၃-ပါးတည်း။

အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုသော စိတ်ကား—

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	၁-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော ကာမဇော	၂၈-ပါး
အဘိညာဏ်ဒွေ	၂-ပါး
ပေါင်း	၃၁-ပါးတည်း။

(အာရမ္မဏသင်္ဂဟ ပြီး၏။)

ဗ-ဝတ္ထုသင်္ဂဟ

ဝတ္ထု ၆-ပါး ဟူသော်ကား—

၁။ စက္ခုဝတ္ထု (စက္ခုပသာဒရုပ်)

၂။ သောတဝတ္ထု (သောတပသာဒရုပ်)

၃။ ဃာနဝတ္ထု (ဃာနပသာဒရုပ်)

၄။ ဇိဝှါဝတ္ထု (ဇိဝှါပသာဒရုပ်)

၅။ ကာယဝတ္ထု (ကာယပသာဒရုပ်)

၆။ ဟဒယဝတ္ထု တို့တည်း။

၁။ ကာမ ၁၁-ဘုံ၌ ရကောင်းသောဝတ္ထုတို့ကား—

၁။ စက္ခုဝတ္ထု .... ၁-ပါး
၂။ သောတဝတ္ထု .... ၁-ပါး
၃။ ဃာနဝတ္ထု .... ၁-ပါး
၄။ ဇိဝှါဝတ္ထု .... ၁-ပါး
၅။ ကာယဝတ္ထု .... ၁-ပါး
၆။ ဟဒယဝတ္ထု .... ၁-ပါး

ပေါင်း ၆-ပါးတည်း။

မရကောင်းသော ဝတ္ထုကား— .... မရှိ

၂။ အသညသတ်ကြဉ်သော ရူပ ၁၅-ဘုံ၌ ရကောင်းသော ဝတ္ထုကား—

၁။ စက္ခုဝတ္ထု .... ၁-ပါး
၂။ သောတဝတ္ထု .... ၁-ပါး
၃။ ဟဒယဝတ္ထု .... ၁-ပါး

ပေါင်း ၃-ပါးတည်း။

မရကောင်းသော ဝတ္ထုကား—

၁။ ဃာနဝတ္ထု .... ၁-ပါး
၂။ ဇိဝှါဝတ္ထု .... ၁-ပါး
၃။ ကာယဝတ္ထု .... ၁-ပါး

ပေါင်း ၃-ပါးတည်း။

၃။ အရူပဘုံ၌ ရကောင်းသောဝတ္ထုကား .... မရှိ။

ဝတ္ထုအသီးသီးကို မှီ၍ဖြစ်သော စိတ်များ

ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးတို့တွင် —

၁။ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်သည် စက္ခုဝတ္ထုကို မှီ၍သာ ဖြစ်၏။

၂။ သောတဝိညာဏဓာတ်သည် သောတဝတ္ထုကို မှီ၍သာ ဖြစ်၏။

၃။ ဃာနဝိညာဏဓာတ်သည် ဃာနဝတ္ထုကို မှီ၍သာ ဖြစ်၏။

၄။ ဇိဝှါဝိညာဏဓာတ်သည် ဇိဝှါဝတ္ထုကို မှီ၍သာ ဖြစ်၏။

၅။ ကာယဝိညာဏဓာတ်သည် ကာယဝတ္ထုကိုမှီ၍သာဖြစ်၏။

၆။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေဟု ဆိုအပ်သော မနောဓာတ် ၃-ခုသည် ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍သာ ဖြစ်၏။

၇။ ဒေါသမူဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
သန္တီရဏစိတ်	....	....	....	၃-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်	....	....	....	၁-ပါး
မဟာဝိပါက်စိတ်	....	....	....	၈-ပါး
ရူပစိတ်	....	....	....	၁၅-ပါး
သောတာပတ္တိမဂ်	....	....	....	၁-ပါး
				ဤ ၃၀-ပါးသော

မနောဝိညာဏဓာတ်တို့သည် ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍သာဖြစ်၏။

၈။ လောဘမူစိတ်	....	....	....	၈-ပါး
မောဟမူဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	....	၁-ပါး
မဟာကုသိုလ်စိတ်	....	....	....	၈-ပါး
မဟာကြိယာစိတ်	....	....	....	၈-ပါး
အရူပကုသိုလ်စိတ်	....	....	....	၄-ပါး
အရူပကြိယာစိတ်	....	....	....	၄-ပါး
သောတာပတ္တိမဂ်ကြဉ်သော လောကုတ္တရာစိတ်		....	....	၇-ပါး
			ဤ	၄၂-ပါးသော

မနောဝိညာဏဓာတ်တို့သည်—

(က) ကာမဘုံ ရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍သာ ဖြစ်၏။

(ခ) အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မမှီပဲ ဖြစ်၏။

၉။ အရူပဝိပါက်စိတ် ၄-ခုသည် ဟဒယဝတ္ထုကို မမှီပဲသာ ဖြစ်၏။

သင်္ဂဟဂါထာ

ဆဝတ္ထုံ နိဿိတာ ကာမေ၊ သတ္တ ရူပေ စတုဗ္ဗိဓာ။
တိဝတ္ထုံ နိဿိတာရူပေ၊ ဓာတွေကာ နိဿိတာ မတာ။

ဆဝတ္ထုံ နိဿိတာ ကာမေ သတ္တဌ်—

(ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးတို့သည် ဝတ္ထု ၆-ခု တို့ကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ မှီသည်။)

၁။ ကာမေအရကား—　　　ကာမ ၁၁-ဘုံတည်း။

၂။ သတ္တအရကား နာမ်ဓာတ် ၇-ပါးတည်း၊ ၎င်းတို့ကား—

၁။	စက္ခုဝိညာဏဓာတ်	....	၁-ပါး
၂။	သောတဝိညာဏဓာတ်	....	၁-ပါး
၃။	ဃာနဝိညာဏဓာတ်	....	၁ ပါး
၄။	ဇိဝှါဝိညာဏဓာတ်	....	၁-ပါး
၅။	ကာယဝိညာဏဓာတ်	....	၁-ပါး
၆။	မနောဓာတ် (စိတ် ၃-ခု)	....	၁-ပါး
၇။	မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ၉-ပါးကြဉ်သော မနောဝိညာဏဓာတ် (စိတ် ၆၇-ခု)	....	၁-ပါး
		ပေါင်း	၇-ပါးတည်း။

၃။ ဆဝတ္ထုံအရကား—　　　ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါးတည်း။

ရူပေ စတုဗ္ဗိဓာ တိဝတ္ထုံ နိဿိတာဌ်

(ရူပဘုံ၌ဖြစ်သော ဝိညာဏဓာတ် ၄-ပါးတို့သည် ဝတ္ထု ၃-ခုကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ မှီသည်။)

၁။ ရူပေအရကား—

အသညသတ်ကြဉ်သော ရူပ ၁၅-ဘုံတည်း။

၂။ ဝတ္ထုဗိုဓအရကား—

၁။ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်	....	....	၁-ပါး
၂။ သောတဝိညာဏဓာတ်	....	....	၁-ပါး
၃။ မနောဓာတ်	....	....	၁-ပါး
၄။ ဒေါသမူဒွေ့, မဟာဝိပါက် ၈, အရူပဝိပါက် ၄၊ ဤ ၁၄-ပါးကြဉ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်(စိတ် ၆၂-ခု)			၁-ပါး
		ပေါင်း	၄-ပါးတည်း။

၃။ တိဝတ္ထုအရကား—

၁-စက္ခုဝတ္ထု	....	....	၁-ပါး
၂-သောတဝတ္ထု	....	....	၁-ပါး
၃-ဟဒယဝတ္ထု	....	....	၁-ပါး
		ပေါင်း	၃-ပါးတည်း။

အရူပေ ဓာတွေကာ နိဿိတာ မတာဥ္—

(အရူပဘုံ၌ဖြစ်သော ဝိညာဏဓာတ်သည် မည်သည့်ဝတ္ထုကိုမှ မမှီ။)

၁။ အရူပေအရကား— အရူပ ၄-ဘုံတည်း။

၂။ **ဧကောဓာတု** အရကား— မနောဝိညာဏဓာတ်တည်း။

(ဝါ) လောဘမူစိတ် .... ၈-ပါး
မောဟမူ ဒွေ .... ၂-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း .... ၁-ပါး
မဟာကုသိုလ်စိတ် .... ၈-ပါး
မဟာကြိယာစိတ် .... ၈-ပါး
အရူပစိတ် .... ၁၂-ပါး
သောတာပတ္တိမဂ်ကြဉ်သော
လောကုတ္တရာစိတ် .... ၇-ပါး

ပေါင်း ၄၆-ပါးတည်း။

သင်္ဂဟဂါထာ

တေစတ္တာလီသ နိဿာယ၊ ဒွေစတ္တာလီသ ဇာယရေ။
နိဿာယ စ အနိဿာယ၊ ပါကာရုပ္ပါ အနိဿိတာ။

တေစတ္တာလီသ နိဿာယဿ
(၄၃-ပါးသော စိတ်တို့သည် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါးတို့ကို မှီ၍ ဖြစ်ကုန်၏။)

တေစတ္တာလီသ အရကား—

ဒေါသမူ ဒွေ .... ၂-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကြဉ်အဟိတ်စိတ် .... ၁၇-ပါး
မဟာဝိပါက်စိတ် .... ၈-ပါး
ရူပစိတ် .... ၁၅-ပါး
သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် .... ၁-ပါး

ပေါင်း ၄၃-ပါးတည်း။

ဒွေစတ္တာလီသ ဇာယရေ, နိုဿာယ စ အနိဿာယဥ္စ

(၄၂-ပါးသောစိတ်တို့သည် ဝတ္ထုရုပ်ကို ရံခါမှီ ရံခါမမှီကြချေ။)

ဒွေစတ္တာလီသ အရကား—

လောဘမူစိတ်	....	....	....	၈-ပါး
မောဟမူ ဒွေ	....	....	....	၂-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	....	၁-ပါး
မဟာကုသိုလ်စိတ်	....	....	....	၈-ပါး
မဟာကြိယာစိတ်	....	....	....	၈-ပါး
အရူပကုသိုလ်	....	....	....	၄-ပါး
အရူပကြိယာ	....	....	....	၄-ပါး
သောတာပတ္တိမဂ်ကြဉ် လောကုတ္တရာစိတ်			....	၇-ပါး

ပေါင်း ၄၂-ပါးတည်း။

ပါကာရုပ္ပါ အနိဿိတာဥ္စ

(အရူပဝိပါက်စိတ် ၄-ပါးတို့သည် ဝတ္ထုရုပ်ကို လုံးဝမမှီ)။

ပါကာရုပ္ပါ အရကား—အရူပဝိပါက်စိတ် ၄-ပါးတည်း။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ မေး။ ။(က) ကာမဘုံ၌သာဖြစ်၍ ရူပ, အရူပဘုံ၌ မဖြစ်သော ဝိညာဏဓာတ်။

(ခ) ရူပဘုံ၌သာဖြစ်၍ ကာမ, အရူပဘုံ၌ မဖြစ်သောဝိညာဏဓာတ်။

(ဂ) အရူပဘုံ၌သာဖြစ်၍ ကာမ,ရူပဘုံ၌ မဖြစ်သော ဝိညာဏဓာတ်တို့ကို ကောက်ပြပါ။

ဖြေ။ ။(က) ဒေါသမူ ဒွေ .... ၂-ပါး
ဃာနဝိညာဏ် ဒွေ .... ၂-ပါး
ဇိဝှါဝိညာဏ် ဒွေ .... ၂-ပါး
ကာယဝိညာဏ် ဒွေ .... ၂-ပါး
မဟာဝိပါက်စိတ် .... ၈-ပါး

ပေါင်း ၁၆-ပါးတည်း။

(ခ) ရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၅-ပါးတည်း။
(ဂ) အရူပါဝစရဝိပါက် ၄-ပါးတည်း။

၂။ မေး။ ။(က) ကာမ, ရူပဘုံ၌သာဖြစ်၍ အရူပဘုံ၌ မဖြစ်ကောင်းသော ဝိညာဏဓာတ်။

(ခ) ကာမ, ရူပ, အရူပ ၃-ဘုံလုံးတို့၌ ဖြစ်ကောင်းသော ဝိညာဏဓာတ်တို့ကို ကောက်ပြပါ။

ဖြေ။ ။(က) ဃာနဝိညာဏ် ဒွေ, ဇိဝှါဝိညာဏ် ဒွေ, ကာယဝိညာဏ်ဒွေ, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း- ကြဉ်သော အဟိတ်စိတ် .... ၁၁-ပါး
ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် .... ၅-ပါး
ရူပါဝစရကြိယာစိတ် .... ၅-ပါး
သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် .... ၁-ပါး

ပေါင်း ၂၂-ပါးတည်း။

(ခ) လောဘမူစိတ် .... ၈-ပါး
မောဟမူ ဒွေ .... ၂-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း .... ၁-ပါး
မဟာကုသိုလ်စိတ် .... ၈-ပါး
မဟာကြိယာစိတ် .... ၈-ပါး
အရူပကုသိုလ်စိတ် .... ၄-ပါး
အရူပကြိယာစိတ် .... ၄-ပါး
သောတာပတ္တိမဂ်ကြဉ်-
လောကုတ္တရာစိတ် .... ၇-ပါး

ပေါင်း ၄၂-ပါးတည်း။

၃။ မေး။ ။အောက်ပါစိတ်များကို ကောက်ပြပါ၊

(က) ဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍သာ ဖြစ်ကောင်းသော စိတ်။

(ခ) ဝတ္ထုရုပ်ကို မမှီပဲ ဖြစ်ကောင်းသော စိတ်။

(ဂ) ဝတ္ထုရုပ်ကို ရံခါမှီ၍ ရံခါမမှီပဲ ဖြစ်ကောင်းသောစိတ်။

ဖြေ။ ။(က) တေစတ္တာလီသ နိဿာယ(ဇာယရေ)

ဒေါသမူဒွေ .... ၂-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း
ကြဉ်သော အဟိတ်စိတ် .... ၁၇-ပါး

မဟာဝိပါက်စိတ်	....	၈-ပါး
ရူပစိတ်	....	၁၅-ပါး
သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်	....	၁-ပါး
	ပေါင်း	၄၃-ပါးတည်း။

(ခ) ပါကာရုပ္ပါ အနိယတာ တည်း။

တနည်း—— အရူပဝိပါက်စိတ် ၄-ပါးတည်း။

(ဂ) ဒွေစတ္တာလီသ ဇာယရေ, နိယာယ စ အနိယာယ။

လောဘမူစိတ်	....	၈-ပါး
မောဟမူဒွေ	....	၂-ပါး
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	၁-ပါး
မဟာကုသိုလ်စိတ်	....	၈-ပါး
မဟာကြိယာစိတ်	....	၈-ပါး
အရူပကုသိုလ်	....	၄-ပါး
အရူပကြိယာ	....	၄-ပါး
သောတာပတ္တိမဂ်ကြဉ်သော လောကုတ္တရာစိတ်		၇-ပါး
	ပေါင်း	၄၂-ပါးတည်း။

(ဝတ္ထုသင်္ဂဟ ပြီး၏။)

ပြန်လှန်လေကျင့်ခဏ်း

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခုကို ဝေဒနာစသည်ဖြင့် ဝေဖန်ပုံ

၁။ မေး။ ။အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခုကို

(က) ဝေဒနာ

(ခ) ဟိတ်

(ဂ) ကိစ္စ

(ဃ) ဒွါရ

(င) အာရုံ

(စ) ဝတ္ထုတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဝေဖန်၍ ပြပါ။

ဖြေ။ ။(က) ဝေဒနာ အားဖြင့်—

လောဘမူပထမဒွေ့ ဒုတိယဒွေ့သည်— သောမနဿဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သောကြောင့် သောမနဿသဟဂုတ်စိတ် မည်၏။

လောဘမူ တတိယဒွေ့, စတုတ္ထဒွေ့, မောဟမူဒွေ့သည်— ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် မည်၏။

ဒေါသမူဒွေ့သည်—ဒေါမနဿဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် ဒေါမနဿသဟဂုတ်စိတ် မည်၏။

(ခ) ဟိတ် အားဖြင့်—

လောဘမူစိတ် ၈-ခုသည်—လောဘ, မောဟဟိတ် ၂-ပါး ရှိသောကြောင့် ဒွိဟိတ်စိတ် မည်၏။

ဒေါသမူဒွေသည်—ဒေါသ, မောဟဟိတ် ၂-ပါးရှိသော ကြောင့် ဒွိဟိတ်စိတ် မည်၏။

မောဟမူဒွေသည်— မောဟဟိတ် ဟိတ် ၁-ပါးရှိသော ကြောင့် ဧကဟိတ်စိတ် မည်၏။

(ဂ) ကိစ္စ အားဖြင့်—

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခုသည်—ဇောကိစ္စတပ်၏။

(ဃ) ဒွါရ အားဖြင့်—

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခုသည်—၆-ဒွါရ၌ ဖြစ်၏။

(င) အာရုံ အားဖြင့်—

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခုသည်—

စက္ခုဒွါရ၌ ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏။

သောတဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန် သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၏။

ဃာနဒွါရ၌ ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန် ဂန္ဓာရုံကို အာရုံပြု၏။

ဇိဝှါဒွါရ၌ ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန် ရသာရုံကို အာရုံပြု၏။

ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၏။

မနောဒွါရ၌ ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ်ဖြစ်သော-

လောကီစိတ်	....	၈၁-ပါး
စေတသိက်	....	၅၂-ပါး
ရုပ်	....	၂၈-ပါး

ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော ပညတ်၊ ဤအာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

(စ) ဝတ္ထု အားဖြင့်—

လောဘမူစိတ် ၈-ခု မောဟမူဒွေသည်

ကာမ, ရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍ ဖြစ်၏။

အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မမှီပဲ ဖြစ်၏။

ဒေါသမူဒွေသည် ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍သာ ဖြစ်၏။

အဟိတ်စိတ် ၁၈-ခုကို ဝေဒနာစသည်ဖြင့် ဝေဖန်ပုံ

၂။ မေး။ ။အဟိတ်စိတ် ၁၈-ခုကို ဝေဒနာ, ဟိတ်စသည်တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍ပြပါ။

ဖြေ။ ။(က) ဝေဒနာအားဖြင့်—

ကုသလဝိပါက် ကာယဝိညာဏ်စိတ်သည် သုခဝေဒနာ နှင့်တကွ ဖြစ်သောကြောင့် သုခသဟဂုတ်စိတ်မည်၏။

အကုသလဝိပါက် ကာယဝိညာဏ်စိတ်သည် ဒုက္ခဝေဒနာ နှင့်တကွ ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခသဟဂုတ်မည်၏။

သောမနဿသဟဂုတ်သန္တီရဏ, ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်သည် သောမနဿဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သောကြောင့် သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်မည်၏။

ကာယဝိညာဏ်ဒွေ, သောမနဿသဟဂုတ် သန္တီရဏ, ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်မှတပါး ၁၄-ပါးသော စိတ်တို့သည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်မည်၏။

(ခ) ဟိတ်အားဖြင့်—

ဟိတ်မရှိသောကြောင့် အဟိတ်စိတ်မည်၏။

(ဂ) ကိစ္စအားဖြင့်—

စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေသည် ဒဿနကိစ္စတပ်၏။

သောတဝိညာဏ်ဒွေသည် သဝနကိစ္စတပ်၏။

ဃာနဝိညာဏ်ဒွေသည် ဃာယနကိစ္စတပ်၏။
ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေသည် သာယနကိစ္စတပ်၏။
ကာယဝိညာဏ်ဒွေသည် ဖုသနကိစ္စတပ်၏။
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေသည် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းကိစ္စတပ်၏။

ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ် ၂-ခုသည်—

ပဋိသန္ဓေကိစ္စ	....	....	၁-ပါး
ဘဝင်ကိစ္စ	....	....	၁-ပါး
စုတိကိစ္စ	....	....	၁-ပါး
သန္တီရဏကိစ္စ	....	....	၁-ပါး
တဒါရုံကိစ္စ	....	....	၁-ပါး
	အားဖြင့်	၅-ကိစ္စ	တပ်၏။

သောမနဿသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်သည်—

သန္တီရဏကိစ္စ	....	....	၁-ပါး
တဒါရုံကိစ္စ	....	....	၁-ပါး
	အားဖြင့်	၂-ကိစ္စ	တပ်၏။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စတပ်၏။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည်—

ဝုဋ္ဌောကိစ္စ	....	....	၁-ပါး
အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ	....	....	၁-ပါး
		အားဖြင့်	၂-ကိစ္စ တပ်၏။

ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်သည် ဇောကိစ္စတပ်၏။

(ဃ) ဒွါရအားဖြင့်—

စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေသည် စက္ခုဒွါရ၌သာ ဖြစ်၏။

သောတဝိညာဏ်ဒွေသည် သောတဒွါရ၌သာ ဖြစ်၏။

ဃာနဝိညာဏ်ဒွေသည် ဃာနဒွါရ၌သာ ဖြစ်၏။

ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေသည် ဇိဝှါဒွါရ၌သာ ဖြစ်၏။

ကာယဝိညာဏ်ဒွေသည် ကာယဒွါရ၌သာ ဖြစ်၏။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း, သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေ (မနောဓာတ် ၃-ခု) သည် ပဉ္စဒွါရ၌သာ ဖြစ်၏။ (ဝါ) ၅-ဒွါရ၌သာ ဖြစ်၏။

ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ် ၂-ခုသည်—

ပဋိသန္ဓေကိစ္စ, ဘဝင်ကိစ္စ, စုတိကိစ္စ တပ်သောအခါ ၆-ဒွါရမှ လွတ်၏။

သန္တီရဏကိစ္စ တပ်သောအခါ ၅-ဒွါရ၌ ဖြစ်၏။

တဒါရုံကိစ္စ တပ်သောအခါ ၆-ဒွါရ၌ ဖြစ်၏။

သောမနဿသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ်သည်—

သန္တီရဏကိစ္စတပ်သောအခါ ၅-ဒွါရဥ္စ် ဖြစ်၏။

တဒါရုံကိစ္စ တပ်သောအခါ ၆-ဒွါရဥ္စ်ဖြစ်၏။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည်—

ဝုဋ္ဌောကိစ္စတပ်သောအခါ ၅-ဒွါရဥ္စ် ဖြစ်၏။

အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စတပ်သောအခါ မနောဒွါရဥ္စ် ဖြစ်၏။

ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်သည် ၆-ဒွါရဥ္စ် ဖြစ်၏။

(င) အာရုံအားဖြင့်---

စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေသည် ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏။

သောတဝိညာဏ်ဒွေသည် ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၏။

ဃာနဝိညာဏ်ဒွေသည် ပစ္စုပ္ပန် ဂန္ဓာရုံကို အာရုံပြု၏။

ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေသည် ပစ္စုပ္ပန်ရသာရုံကို အာရုံပြု၏။

ကာယဝိညာဏ်ဒွေသည် ပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၏။

မနောဓာတ် ၃-ခုသည်—

စက္ခုဒွါရဥ္စ်ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏။

သောတဒွါရဥ္စ် ဖြစ်သောအခါပစ္စုပ္ပန် သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၏။

ဃာနဒွါရဥ္စ်ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန်ဂန္ဓာရုံကို အာရုံပြု၏။

ဇိဝှါဒွါရ၌ ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန်ရသာရုံကို အာရုံပြု၏။

ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၏။

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တီရဏစိတ် ၂-ခုသည်—

ဒွါရမှလွတ်သောအခါ ကံ,ကမ္မနိမိတ်,ဂတိနိမိတ် ၃-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

သန္တီရဏစိတ် ၃-ခု ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်သည်—

စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏။

သောတဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၏။

ဃာနဒွါရ၌ ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန်ဂန္ဓာရုံကို အာရုံပြု၏။

ဇိဝှါဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန် ရသာရုံကို အာရုံပြု၏။

ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၏။

မနောဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ် ဖြစ်သော ကာမစိတ် ၅၄-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ ရုပ် ၂၈-ပါး၊ ဤကာမအာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည်—

စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏။

သောတဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါပစ္စုပ္ပန် သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၏။
ဃာနဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန် ဂန္ဓာရုံကို အာရုံပြု၏။
ဇိဝှါဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန် ရသာရုံကို အာရုံပြု၏။
ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၏။
မနောဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ် ဖြစ်သော စိတ် ၈၉-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ ရုပ် ၂၈-ပါး၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်, ပညတ်၊ ဤအာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

(စ) ဝတ္ထုအားဖြင့်—

စက္ခုဝိညာဏ်ဒွေသည် စက္ခုဝတ္ထုကို မှီ၍သာဖြစ်၏။
သောတဝိညာဏ်ဒွေသည် သောတဝတ္ထုကိုမှီ၍သာဖြစ်၏။
ဃာနဝိညာဏ်ဒွေသည် ဃာနဝတ္ထုကို မှီ၍သာဖြစ်၏။
ဇိဝှါဝိညာဏ်ဒွေသည် ဇိဝှါဝတ္ထုကို မှီ၍သာဖြစ်၏။
ကာယဝိညာဏ်ဒွေသည် ကာယဝတ္ထုကို မှီ၍သာဖြစ်၏။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း	....	....	၁-ပါး
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေ	....	....	၂-ပါး
သန္တီရဏစိတ်	....	....	၃-ပါး
ဟသိတုပ္ပါဒ်	....	....	၁-ပါး
			ဤ ၇-ပါး

သော စိတ်တို့သည် ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍သာ ဖြစ်၏။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည်—

ကာမ ရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍သာဖြစ်၏။
အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မမှီပဲဖြစ်၏။

ကာမသောဘဏစိတ် ၂၄-ခုကို ဝေဒနာစသည်ဖြင့် ဝေဖန်ပုံ

၃။ မေး။　။ကာမာဝစရသောဘဏစိတ် ၂၄-ခုကို ဝေဒနာ, ဟိတ် စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဝေဖန်၍ပြပါ။

ဖြေ။　။(က) ဝေဒနာအားဖြင့်—

မဟာကုသိုလ် ပဌမဒွေ့, ဒုတိယဒွေ့၊ မဟာဝိပါက် ပဌမဒွေ့, ဒုတိယဒွေ့၊ မဟာကြိယာ ပဌမဒွေ့, ဒုတိယဒွေ့၊ ဤ ၁၂-ပါးသော စိတ်တို့သည် သောမနဿဝေဒနာနှင့် တကွ ဖြစ်သောကြောင့် သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ်မည်၏။

မဟာကုသိုလ် တတိယဒွေ့, စတုတ္ထဒွေ့၊ မဟာဝိပါက် တတိယဒွေ့, စတုတ္ထဒွေ့၊ မဟာကြိယာ တတိယဒွေ့, စတုတ္ထဒွေ့၊ ဤ ၁၂-ပါးသော စိတ်တို့သည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်မည်၏။

(ခ) **ဟိတ်အားဖြင့်**—

မဟာကုသိုလ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟာဝိပါက် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟာကြိယာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်

၄-ခု၊ ဤ ၁၂-ပါးသော စိတ်တို့သည် အလောဘ, အဒေါသဟိတ် ၂-ပါး ရှိသောကြောင့် ဒွိဟိတ်စိတ် မည်၏။

မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ် ၄-ခု၊ ဤ ၁၂-ပါးသောစိတ်တို့သည် အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ ဟိတ် ၃-ပါး ရှိသောကြောင့် တိဟိတ်စိတ်မည်၏။

(ဂ) ကိစ္စအားဖြင့်—

မဟာကုသိုလ်စိတ် ဂ-ခု၊ မဟာကြိယာစိတ် ဂ-ခု၊ ဤစိတ် ၁၆-ခုတို့သည် ဇောကိစ္စတပ်၏။

မဟာဝိပါက်စိတ် ဂ-ခုသည်—

ပဋိသန္ဓေကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
ဘဝင်ကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
စုတိကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
တဒါရုံကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး

အားဖြင့် ပေါင်း ၄-ကိစ္စ တပ်၏။

(ဃ) ဒွါရအားဖြင့်—

မဟာကုသိုလ်စိတ် ဂ-ခု၊ မဟာကြိယာစိတ် ဂ-ခု၊ ဤစိတ် ၁၆-ခုသည် ၆-ဒွါရ၌ဖြစ်၏။

မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ခုသည်—

ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိကိစ္စ တပ်သောအခါ ၆-ဒွါရမှ လွတ်၏။

တဒါရုံကိစ္စ တပ်သောအခါ ၆-ဒွါရ၌ဖြစ်၏။

(င) အာရုံအားဖြင့်—

မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခုသည်—

စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏။
သောတဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ॥ သဒ္ဒါရုံကို အာရုံပြု၏။
ဃာနဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ॥ ဂန္ဓာရုံကို အာရုံပြု၏။
ဇိဝှါဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ॥ ရသာရုံကို အာရုံပြု၏။
ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ॥ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၏။
မနောဒွါရ၌ဖြစ်သောအခါ ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ် ဖြစ်သော—အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ် ကြဉ်သော စိတ် ၈၇-ပါး၊ စေတသိက် ၅၂-ပါး၊ ရုပ် ၂၈-ပါး၊ ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်, ပညတ်၊ ဤ အာရုံ ၆-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

[မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟာကြိယာဉာဏဝိပ္ပယုတ် ၄-ခုကို အကုသိုလ်စိတ်နှင့်အတူဆို၍ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄ - ခုကို မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်နှင့်အတူဆိုလေ။]

မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ခုသည်—

ပဋိသန္ဓေကိစ္စ, ဘဝင်ကိစ္စ, စုတိကိစ္စတပ်သောအခါ ကုသိုလ်ကံ, ကုသိုလ်ကမ္မနိမိတ်, ကုသိုလ်ဂတိနိမိတ် ၃-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

[တဒါရုံကိစ္စတပ်သောအခါ သန္တီရဏစိတ် ၃-ခု၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်နှင့်အတူဆိုလေ။]

(စ) ဝတ္ထု အားဖြင့်—

မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ခုသည် ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီ၍သာ ဖြစ်၏။

မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြိယာစိတ် ၈-ခု၊ ဤစိတ် ၁၆-ခုတို့သည်—

ကာမ,ရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍ ဖြစ်၏။

အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မမှီပဲ ဖြစ်၏။

ရူပစိတ် ၁၅-ခုကို ဝေဒနာစသည်ဖြင့် ဝေဖန်ပုံ

၄။ မေး။ ။ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ခုကို ဝေဒနာ, ဟိတ်စသည် တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဝေဖန်၍ ပြပါ။

ဖြေ။ ။(က) **ဝေဒနာအားဖြင့်**—

ရူပါဝစရပထမဈာန်စိတ် .... ၃-ပါး

ရူပါဝစရဒုတိယဈာန်စိတ်	....	....	၃-ပါး
ရူပါဝစရတတိယဈာန်စိတ်	....	....	၃-ပါး
ရူပါဝစရစတုတ္ထဈာန်စိတ်	....	....	၃-ပါး
		ဤစိတ်	၁၂-ပါး

တို့သည် သောမနဿ ဝေဒနာနှင့် တကွ ဖြစ်သောကြောင့် သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်မည်၏။

ရူပါဝစရ ပဥ္စမဈာန်စိတ် ၃-ခုသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွ ဖြစ်သောကြောင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် မည်၏။

(ခ) **ဟိတ်** အားဖြင့် —

ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ခုသည် အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ ဟိတ် ၃-ပါးရှိသောကြောင့် တိဟိတ်စိတ် မည်၏။

(ဂ) **ကိစ္စ** အားဖြင့် —

ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စိတ် ၅-ပါး၊ ရူပါဝစရ ကြိယာစိတ် ၅-ပါး၊ ဤစိတ် ၁၀-ခုသည် ဇောကိစ္စတပ်၏။

ရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၅-ပါးသည် —

ပဋိသန္ဓေကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
ဘဝင်ကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
စုတိကိစ္စ	....	....	....	၁-ပါး
			အားဖြင့်	၃-ကိစ္စ တပ်၏။

(ဃ) ဒွါရ အားဖြင့်—

ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်	....	၅-ပါး
ရူပါဝစရကြိယာစိတ်	....	၅-ပါး
	ဤစိတ်	၁၀-ပါး

သည် မနောဒွါရ၌သာ ဖြစ်၏။ ရူပါဝစရ ဝိပါက်စိတ် ၅-ပါး သည် အခါခပ်သိမ်း ၆-ဒွါရမှ လွတ်၏။

(င) အာရုံအားဖြင့်—

ရူပါဝစရ ပထမဈာန်စိတ် ၃-ခုသည်—အသုဘ ၁၀-ပါး၊ ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး၊ ဥပေက္ခာကြဉ်သော ဗြဟ္မဝိဟာရ ၃-ပါး၊ ကာယဂတာသတိ, အာနာပါနသတိ တည်းဟူသော အနုဿတိ ၂-ပါး၊ ပေါင်း ၂၅-ပါးသော ပညတ် အာရုံတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

ရူပါဝစရ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃-ခု၊ ရူပါဝစရ တတိယဈာန် စိတ် ၃-ခု၊ ရူပါဝစရစတုတ္ထဈာန်စိတ် ၃-ခု၊ ဤ စိတ် ၉-ခုတို့သည် – အထက် ၂၅-ပါးတို့မှ အသုဘ ၁၀-ပါးနှင့် ကာယဂတာသတိကြဉ်သော ၁၄-ပါးသော ပညတ် အာရုံတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

ရူပါဝစရပဉ္စမဈာန်စိတ် ၃-ခုသည် —ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး၊ ဥပေက္ခာ၊ အာနာပါနသတိ တည်းဟူသော ၁၂-ပါး သောပညတ်အာရုံတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

ရူပါဝစရပဥ္စမဈာန် ကုသိုလ် အဘိညာဉ်စိတ်သည်—အရဟတ္တမဂ်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်သည့် အလုံးစုံသော အာရုံ ၆-ပါးကို အာရုံပြုသည်။

ရူပါဝစရပဥ္စမဈာန်ကြိယာ အဘိညာဉ်စိတ်သည်—အလုံးစုံသော အာရုံ ၆-ပါးကို အာရုံပြုသည်။

[အကျယ်ကို အာရမ္မဏသင်္ဂဟအတိုင်း ဆိုလေ။]

(စ) ဝတ္ထုအားဖြင့်—

ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ခုသည် ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍သာ ဖြစ်၏။

အရူပစိတ် ၁၂-ခုကို ဝေဒနာစသည်ဖြင့် ဝေဖန်ပုံ

၅။ မေး။ ။အရူပစိတ် ၁၂-ခုကို ဝေဒနာ, ဟိတ် စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဝေဖန်၍ပြပါ။

ဖြေ။ ။(က) ဝေဒနာအားဖြင့်—

အရူပစိတ် ၁၂-ခုသည်—ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့် တကွ ဖြစ်သောကြောင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် မည်ဖြစ်၏။

(ခ) ဟိတ်အားဖြင့်—

အရူပစိတ် ၁၂-ခုသည် အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ ဟိတ် ၃-ပါးရှိသောကြောင့် တိဟိတ်စိတ် မည်၏။

(ဂ) ကိစ္စအားဖြင့်—

အရူပကုသိုလ်စိတ် ၄-ခု၊ အရူပကြိယာစိတ် ၄-ခု၊ ဤ စိတ် ၈-ခုသည် ဇောကိစ္စ တပ်၏။

အရူပဝိပါက်စိတ် ၄-ခုသည်—

ပဋိသန္ဓေကိစ္စ	....	....	၁-ပါး
ဘဝင်ကိစ္စ	....	....	၁-ပါး
စုတိကိစ္စ	....	....	၁-ပါး
အားဖြင့် ပေါင်း			၃-ကိစ္စ တပ်၏။

(ဃ) ဒွါရအားဖြင့်—

အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၄-ခု၊ အရူပါဝစရ ကြိယာစိတ် ၄-ခု၊ ဤစိတ် ၈-ခုသည် မနောဒွါရ၌သာ ဖြစ်၏။

အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၄-ခုသည် အခါခပ်သိမ်း ၆-ဒွါရမှ လွတ်၏။

(င) အာရုံအားဖြင့်—

အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ် ၃-ခုသည်—

အာကာသ ကသိုဏ်းသည် ကြဉ်အပ်သော ကသိုဏ်း ၉-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို ခွါ၍ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြု၏။

ဝိညာဏဉ္စာယတန ကုသိုလ်ဝိပါက်သည်—

အတိတ် ဖြစ်သော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်ကို အာရုံပြု၏။

ဝိညာဏဉ္စာယတနကြိယာသည်—

အတိတ်ဖြစ်သော အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်, ကြိယာ ၂-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

အာကိဉ္စညာယတနစိတ် ၃-ခုသည်—

အာကာသာနဉ္စာယတန စျာန်၏ မရှိခြင်းတည်းဟူသော နတ္ထိဘော ပညတ်ကို အာရုံပြု၏။

နေဝသညာနာသညာယတန ကုသိုလ်, ဝိပါက်သည်—

အတိတ်ဖြစ်သော အာကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်ကို အာရုံပြု၏။

နေဝသညာနာသညာယတန ကြိယာသည်—

အတိတ်ဖြစ်သော အာကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်, ကြိယာ ၂-ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၏။

(စ) ဝတ္ထုအားဖြင့်—

အရူပကုသိုလ်စိတ် ၄-ခု၊ အရူပကြိယာစိတ် ၄-ခု၊ ဤစိတ် ၈-ခုသည်—

ကာမ,ရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍ဖြစ်၏။

အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မမှီမူ၍ဖြစ်၏။

အရူပဝိပါက်စိတ် ၄-ခုသည် ဟဒယဝတ္ထုကို မမှီမူ၍သာ ဖြစ်၏။

လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုကို ဝေဒနာ စသည်ဖြင့် ဝေဖန်ပုံ

၆။ မေး။ ။လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုကို(ဝါ)၄ဝ-ကိုဝေဒနာ, ဟိတ်,စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် ဝေဖန်၍ပြပါ။

မူလတန်း ၁၁— ပ-မ-ဗ-သ-စ

ဖြေ။ ။(က) **ဝေဒနာအားဖြင့်—**

လောကုတ္တရာ ပထမဈာန်စိတ် ၈-ခု၊ လောကုတ္တရာ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၈-ခု၊ လောကုတ္တရာ တတိယဈာန်စိတ် ၈-ခု၊ လောကုတ္တရာစတုတ္ထဈာန်စိတ် ၈-ခု၊ ဤစိတ် ၃၂-ခုတို့သည် သောမနဿဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ်မည်၏။

လောကုတ္တရာပဥ္စမဈာန်စိတ် ၈-ခုသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်မည်၏။

(ခ) **ဟိတ်အားဖြင့်—**

လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုသည် (ဝါ) ၄၀-သည် အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟဟိတ် ၃-ပါးရှိသောကြောင့် တိဟိတ်စိတ်မည်၏။

(ဂ) **ကိစ္စအားဖြင့်—**

လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုသည် ဇောကိစ္စတပ်၏။

(ဃ) **ဒွါရအားဖြင့်—**

လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုသည် မနောဒွါရ၌သာဖြစ်၏။

(င) **အာရုံအားဖြင့်—**

လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုသည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၏။

(စ) **ဝတ္ထုအားဖြင့်—**

သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်သည် ဟဒယဝတ္ထုကိုသာမှီ၍ဖြစ်၏။

သောတာပတ္တိမဂ်ကြည်သော လောကုတ္တရာစိတ် ၇-ခု သည်—

ကာမ,ရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍သာ ဖြစ်၏။

အရူပဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို မမှီပဲဖြစ်၏။

(ပကိဏ်းပိုင်း ပြီး၏။)

ပထမဆင့် မူလတန်း သင်္ဂြိုဟ်

(အောက်သုံးပိုင်း ပြီး၏။)